

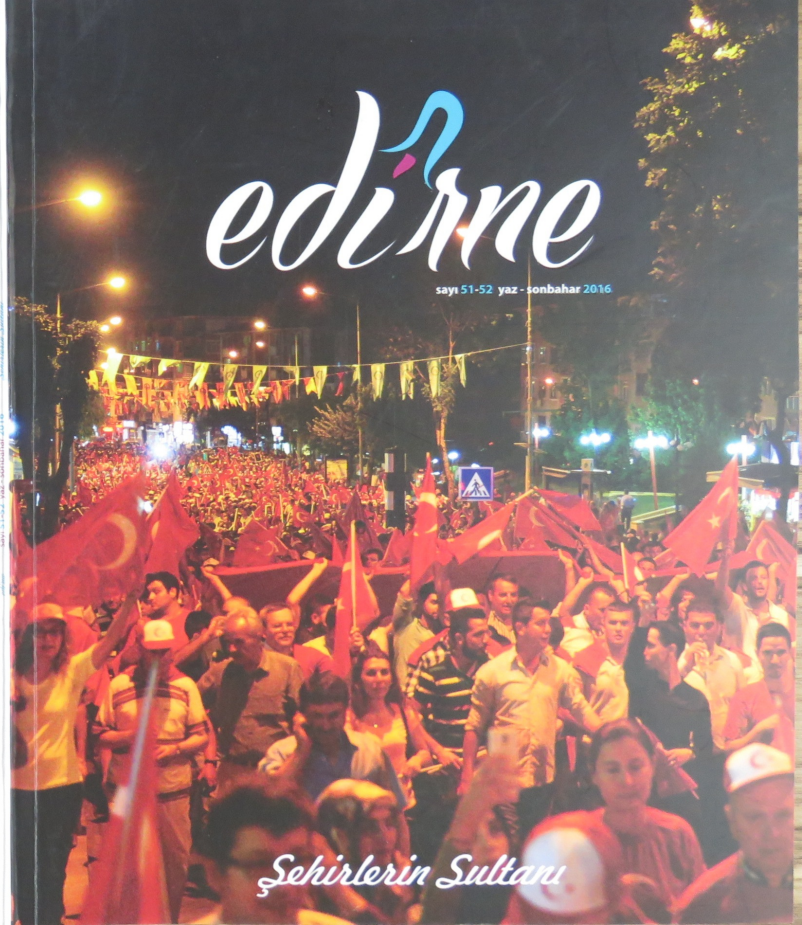

Photo: Pinar Çelikkaya

edirne

edirne

sayı 51-52 yaz - sonbahar 2016

Şehirlerin Sultanı

Güncel

Rabbim bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırmayı nasip etmesin.

Günay ÖZDEMİR
Edirne Valisi

Fotoğraf: Ercan Dülün

Aziz Milletimize, Milli İradeye, Devletimize ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yönelik 15 Temmuz 2016 gecesi başlatılan ve 16 Temmuz 2016 sabahı etkisiz hale getirilen darbe girişimini şiddetle kınadık ve bir kere daha kınıyoruz. Şüphesiz, bu hain darbe girişiminin başarısızlığa uğraması ülkemizin diğer illerinde olduğu gibi Edirne halkının da birlikte duruşu, kararlı tutumu ve demokrasiye sahip çıkma iradesi ile mümkün olmuştur. Edirne, 15 Temmuz gecesinden milyonların katıldığı ve millette tek yürek, tek yumruk olduğu Yenikapı mitingine ve son gece nöbetine kadar, darbeye karşı dimdik ayakta durmuştur.

Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in en temel yapı taşı demokrasi ve demokratik bir hukuk devleti çatısı altında bir arada yaşamaktır. Bu temel ve vazgeçilmez hususlar bu güne kadar olduğu gibi bundan sonrada milletimizin geleceğinin en önemli garantisidir. Yaşanan bu olağanüstü sürecin hızla normale dönmesi için her zamankinden daha fazla sağduyu, birlik ve beraberliğe ihtiyacımız, her zamankinden daha fazladır.

15 Temmuz gecesini ve ondan sonrasında milletimizin ortaya koyduğu mücadele, azim ve kararlılık, Atatürk'ün sözleriyle ölümsüzleşmiş olan: "Sözkonusu vatansa

2

gerisi fevruattır" sözünün tıbbellür etmiş halinden başka bir şey değildir. Bu bakımdan, 15 Temmuz gecesinin, tarihimiz açısından, ülkemiz açısından önemli bir milat, önemli bir başlangıç olduğu gerçeğini asla unutmamak gerekir.

Darbe girişimine destek vermeyen ve karşı mücadele eden; başta Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarımız ve güvenlik güçlerimiz olmak üzere, siyasi partilerimize, sivil toplum kuruluşlarımıza ve basınımıza teşekkürü bir borç biliyoruz. Devletimiz ve milletimizin omuz omuza, gönül gönüle vererek bu günleri açacağından hiç şüp-

hem yoktur. Bu vesile ile bir kere daha, bu hain darbe girişimi karşısında canlarını ortaya koyarak şehit düşen kahraman güvenlik güçlerimize ve demokrasmize bağlı yurtsever vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, kederli ailelerine ve milletimize başsağlığı diliyor, yaralılarımıza da acil şifalar temenni ediyorum.

Bu aziz millet, İstiklal Savaşı'ndan sonra, Çanakkale Harbi'nden sonra bir kere daha büyük bir İstiklal mücadelesi vermiş, adeta yeniden bir İstiklal destanı yazmıştır. Duamız, arzumuz ve temennimiz odur ki; Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazmayı nasip etmesin...

3

Şiir

Zafer Türküsü

Faruk Nafiz Çamlıbel

Yaşamaz ölümü göze almayan
Zafer, göz yummadan koşar da gider.
Bayrağa kanının alı çalmayan
Gözyaşı boşana boşana gider!

Kazanmak istersen sen de zaferi
Gürleyen sesinle doldur gökleri
Zafer dedikleri kahraman peri
Susandan kaçar da çoşana gider.

Bu yolda herkes bir ey delikanlı
Diriler şerefli ölümler şanlı
Yurt için doğuşun başı dumanlı
Her zaman bu şandan, o şana gider.

15 Temmuz gecesine dairdir

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Hatipler

Yunus'un günlünden dökülen: "Her dem yeniden doğarız/Bizden kim usanası" dizesinin bu aziz millet için söylendiğinden hiç şüphe yoktur. Gerçekten de bu aziz millet, daha önce, Malazgirt'te olduğu gibi, Fetret devri sonunda olduğu gibi, 1915'te Çanakkale'de olduğu gibi, İstiklal Savaşı'nın bütün cephelerinde olduğu gibi yine ve yeniden dirilmiş ve her dem yeniden doğduğunu ortaya koymuştur.

İşte 15 Temmuz böyle bir dirilişin, böyle bir yeniden doğuşun ve böyle bir "her dem yeniden" doğmanın diridir. 15 Temmuz, tarihin, sosyal olaylarla, sosyal olayların gönüllü aktivasyonu ve gönüllü aktivasyonun şehit ya da gazi olmayı göze almaya sonuçlandığı bir gündönümü, bir mihenk taşıdır.

Bilenler bilir, Osmanlı Devleti'nin son günlerinde yaşanan ihanet dizisinin son eserlerinden biri de Trablusgarp (bugünkü Libya) Harbi'nde yaşanmıştır. Sadrazam İbrahim Hakkı Paşa, büyük bir maharetle (!), Trablusgarp'ın İtalyanlar tarafından işgal edilmesini sağlamış ve o toprakları adeta eliyle teslim etmiştir. Tıpkı daha sonra yaşayacağımız Balkan Harbi öncesi Manastır'daki tabluları intikal ettirmek ve Balkanların düşmesini sağlamak gibi, o zaman da Trablusgarp'daki birliklerimizi Yemen'e intikal ettirmiş ve koca bir vilayeti savunmuş, askersiz ve hatta valisiz bırakmıştır. Bunun üzerine, orada bulunan az sayıdaki askerlerimiz halkla ele ele vererek İtalyan ordusuna karşı büyük çarpışmalar yaşamıştır. O mücadeletin büyüklüğü takdire şayandır.

Trablusgarp mücadelemizi takdir edenlerden biri de şair ve yazar Muhammed İkbâl'dir. İkbâl, bu takdir ve

hayranlığını, o günlerde, Hind müslümanları (bugünkü Pakistanlılar) nın, Osmanlı'ya destek olabilmek için düzenledikleri büyük bir mitingde ifade etmiştir. O mitingde İkbâl şunları anlatmıştır:

"Dünyanın insanı çok muzdardan eden hallerinden sıkılmış, başka bir aleme göçmüştüm. Melekler beni Hazreti Muhammed -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in huzuruna getirdiler. Peygamberimiz bana sordu:

"Bana o alemden bir hediye getirdin mi?"

"Ya Rasulallah!" dedim ve ekledim:

"-Dünyada huzur ve rahat kalmadı. Arzu edilen hayat ele geçmiyor. Varlık bahçelerinde binlerce lüle ve gül var, fakat hiçbirinde vefâ kokusundan eser yok. Buna rağmen huzurunza hediye olarak billur bir şişe getiriyorum. Bu billur şişenin içinde o derecede kıymetli bir şey var ki, emsalini bulmak imkânsızdır. Bu şişede ümmetinizin şerefi vardır. Bu şişede, Trablusgarp'ı savunmak için, işgalci İtalyanlara karşı harp ederken şehit düşen Türk askerlerinin mübarek kanı vardır."

15 Temmuz'dan bugüne, İkbâl'in yaşadıklarını yaşamak dua ve arzusuyla bekliyoruz. Bu dua ve arzumuz gerçekleştiğinde peygamber efendimiz billur bir şişe içinde 15 Temmuz gecesi şehitlerimizin kanını takdim etmek arzusunuzdur. Çünkü hiç şüphesiz ki, o şişede de 1911 yılından 2016 yılına uzanan, İslam aleminin ve özellikle Türkiye'nin şerefi olacaktır. O yiğit insanların, o kahramanların hepsini ayrı ayrı rahmetle ve sefaat talebiyle yad ediyorum. Onlar hal diliyle: "Dünyanın kalbini dinle geliyor adım adım/Dallar meyveya dursun, toprak tohuma dursun" diye haykırdılar. Ve zaman, onlar için selama durdu; yeryüzü var oldukça da selama duracak...

Araştırma

Divan şiirinde Edirne Kalesi

Doç. Dr. Müberra Gürgendereli

Edirne Kalesi, Tunca nehri yakınında dört köşe olarak bina olunmuş, her köşesinde birer yuvarlak büyük kulesi ve her kulenin ortasında dört köşe, on ikişer kule yani burçlar inşa edilmiş geniş bir kaledir. Evliya Çelebi'nin, "be fersah genişlikte alanı olan büyük şehrin ortasında İdrine kral yapısı dörtgen şekilden batıya doğru uzunlamasına bir taş yapı" olarak tasvir ettiği kalenin duvarları sanatlı olup bir sıra kırmızı tuğla ve bir sıra yontulmuş taş ile yapılmıştır. Bu sağlam kalenin yüz altmış adet burcu vardır.

Edirne kalesinin dokuz kapısı vardır. Bunlar; Kule kapısı, Kafeskapı, Keçeciler kapısı, Uğrunkapı, Manyas kapısı, Tavuk kapısı, Balık kapısı, Ortakapı ve Topkapısıdır. Topkapısı, Tophane yakınında olduğu için bu adı almıştır. Bizans'tan kalma olmayıp Murad Han zamanında yapılmıştır. Edirne'nin Tophanesi, hisar içinde bu kapının yakınında bulunmaktadır. Bu kapı Ağaçaşazan sementine açılmaktadır.

Edirne'de sorarsan Topkapısını
Ağaçaşazanına var da dönüver

Mahremî Edirne'nin muazzam bir şehir olduğunu, büyük kalesinin bir eşinin dünyada bulunmadığını söyler.

Zihîşehr-i mu'azzamsûr-ı a'zam
Ki mislin görmemiş 'âlemde âdem
(Mahremî, Şehname/2639)

Edirne'yi ve kalesini çok beğenen Zâtî'nin mübalağalı ifadesine göre, bu kale o kadar yüksektir ki: buradan bir taş düşecek olsa bin yıl boyunca düşmeye devam edecek yine de Keyvan yıldızına erişemeyecektir. Çünkü felek Edirne'ye baş eğmiştir ve şehir feleklerden de yüksekte bulunmaktadır. Hisârından ki bir taş olsa nâzil Eğer kim gece gündüz gitse bin yıl Erişmez menzil-i Keyvâna ol taş Felek ol yere anın çün eğer baş
(Zâtî, Edirne Şehrengizi/32, 33)

XVI. yüzyıl şairi Taşlıcalı Yahyâ Beğ, şehre geldiği zaman şehrin kalesinin haline üzülmüştür. Bu nedenle, Edirne kalesinin, zamanında emsalsiz bir kale iken, şimdi aşığın gönlü gibi viran bir halde olduğunu dile getirir. Hisârının yodğ imiş misli ammâ Yıkılmış kalb-i âşik gibi yüya
(Yahyâ Beğ, Edirne Şehrengizi/79)

Edirne kalesi, gerçekten de bakımsızlık ve ihmalden yıkılmıştır. XVII. yüzyılda Edirne'ye gelen seyyah Chevalier d'Arvieux; Edirne'de eski Adrianopolis'ten geriye yalnız bir kısım sur harabeleri ve halen hapishane olarak kullanılan birkaç kulenin kaldığını yazar.

Tarihi kaynaklarda büyüklüğü, mimarisi ve güzelliği zikredilen, şairlere ilham kaynağı olan bu kale, maalesef günümüze kadar gelememiştir. Eskiden saat kulesi olarak kullanılan Makedon Kulesi ve hemen yanında yapılan bir kurtarma kazısı içinde yer alan surların taşları, bu kalıntıların devamında evlerin bahçelerinde yer alan yıkık dökük duvarlar ve eski Ticaret Borsası'nın bulunduğu alanda yapılan küçük bir kazı alanı ile gün yüzüne çıkarılan sur taşları, Edirne Kalesi'nin devasa özelliklerini göstermesi bakımından önemlidir.

- 1) Ratip Kazancgil (1996). Abdurrahman HibriEnlûsî-Müsâdirin, İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları: 24, s.15; Niyazi Adigüzel, Rasit Gündoğdu (2014). AhmedBâdi Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne, Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları, s.70.
- 2) Seyit Ali Kılıçman, Yücel Dağlı (2010). Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi, 3. Kitap, 2. Cilt, İstanbul:YKY, s.553.
- 3) Kazancgil, a.g.e., 15.
- 4) Ridvan Canım (2014). Sultanların Şehri Şehirlerin Sultanı Edirne Kitabı, İstanbul: Edirne Vâliligi Kültür Yayınları, s. 255.

Araştırma

Dimetoka ya da bir başkent asil suskunluğu

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Hatipler

(Edirne'nin qurbat şehirleri)

Bir gece yarısıydı, ilk kez bulduğumuzda... Kontrol edemediğim bir güç beni tam merkezine çarşının ortasına savurup bırakmıştı sanki... Bir başkent-tydim... Asil bir duruşu, asil bir suskunluğu vardı Dimetoka'nın. Yine de derin derin konuşuyordu. Hani Tanpınar'ın: "Bir başkent her zaman başkenttir, ne kadar susturulsunla susturulsun yine de konuşur" sözü bütün gerçekliğiyle kendini hissettiriyordu. Meriç yine ayaklanmıştı. Ova tarafı su altındaydı. Hemen hemen her yıl Meriç tarafından böyle işgal edilse de yine de sesini çıkarmıyordu Dimetoka. Çarşısı yorgundu Dimetoka'nın kendisi yorgundu. İmparatorlukları asırlarca, doğuya karşı da batıya karşı da korumuş olman, onların beklüğünü yapmış olmanın yorgunluğu vardı omuzlarında Dimetoka'nın. Bu yorgunluk konuk ettiği kralların, imparatorların, padişahların, sadrazamların, paşaların onuruyla karışıyor ve Dimetoka'yı her dakika darma-dağın ediyordu.

Meriç'in işgali altındaki ova tarafından da kartalları, akbabaların yurdu olmuş dağ tarafından da önce göğe doğru yükselip sonra yanı başıma düşen ayak sesleri eşlik ediyordu çarşıdaki bu yalnız yürüyüşüme... İçimden bir ses; Seyyid Ali Sultan, Balım Sultan, Develli Dede, Abdal Cüneyd Dede, Ahi Dede, Çakmak Dede, Demir Dede, Hasan Dede, Karagoz Dede, Nasuh Dede, Timurtaş Dede, Yağmur Dede, Demirhan Baba, Mürsel Baba, Şahin Sufi Sultan, Şeyh Dede Sultan, Şeyh Sultan Baba, Oruç Paşa, Sürmeli Ali Paşa, Lütfi Paşa, Müderris Mevlana Şüca'ddın İlyas Rumi, Müderris Mevlana Lütfi, Müderris Mevlana İzzüddin ... diye mırıldanıyordu, bu ayak seslerinin sahiplerini sayarak...

Çarşının başından biraz aşağıya doğru meyilli bir şekilde çarşının ortasına doğru yürüyordum. Çarşının ortasından sonra meydana çıkacaktım...

Fotoğraf: Abba Derinli Mart 2016 Sayısı

Daha önce Bizans İmparatoru Trajanus tarafından düzlük arazide kurulan Plotinopolis'in yerini almış bir şehirdi aslında Dimetoka. Plotinopolis'in başta barbar istilâlar olmak üzere birçok saldırı neticesinde harap olmasından sonra bu kez, Bizans İmparatoru I. Justinianos (527-565) Kızıl Deli (Eriithopota-mos) çayıyla çevrili platoda yeniden bir şehir olarak kurulmuştu.

1189 yılında, III. Haçlı seferi sırasında büyük bir katliam yaşamıştı Dimetoka. Alman İmparatoru Friedrich Barbarossa, şehri aldıgında kadınlar ve çocuklar hariç yaklaşık 1500 kişiyi katletmişti.

Şehrin surlarını daha çok 1206 yılında şehre iki defa saldırılan Bulgar kralı Çar Kaloyan kumandasındaki Bulgar ordusu yıkmıştı.

Bizans'ın merkezi, Haçlı orduları vasıtasıyla, Latinler tarafından ele geçirilip yönetilmeye başlandığında, Dimetoka, Edirne ile beraber, bu duruma karşı çıkmış ve Venedik hakimiyeti altında kalmıştı. Bu durum, Dimetoka'yı Bizansın Latinlerin istilasından kurtulmasını sağlayacak karşı hareketin merkezi yapmıştı. Nitekim çok geçmeden, 1205 yılında Dimetoka'da isyan başlamıştı. İsyân Bulgar Kralı Kaloyan katliamıyla orduya dönüşmüş ve bu ordu Latinlerle savaşmış ve Latinleri yenmişti. Latinler bu yenilginin altında kalmamış Dimetoka'yı tekrar geri almışlardı. Buna öfkelenen Bulgar-Kuman ordusu, tekrar bölgeye dönerek yerli halkı ve Latin Bizans askerlerini katletmişti.

Dimetoka'nın bu macerası uzun sürmüş, 1206 yılında iki defa daha Çar Kaloyan kumandasındaki Bulgar ordusunun saldırısına maruz kalmış, alınmış sonra tekrar Latinlerin eline geçmiştir. 1230 yılında yine saldırılan Bulgar ordusu bu kez Dimetoka'yı almış ve 1246 yılına kadar yönetmiştir. Şehir, 1230-1246 yılları arasında yeniden bunların hakimiyetine girmiş. 1246 yılından 1255 yılına kadar tekrar Bizans'ın eline geçmiştir.

1261 yılında Bizans, Latinlerden temizlendiğinde Dimetoka da Latinlerden temizlenmiş ancak bu tarihten sonra 1308 yılına kadar, Katalan Ordusu aralıklarla Dimetoka'ya saldırmıştı.

Bizans dönemi Dimetoka'sı, V. İoannes Palaiologos ve İoannes Kantakuzenos arasında çıkan Bizans iç sa-

vaşlarının da önemli şahidi olmuştu Dimetoka. Hem de bir imparatora ev sahipliği yapmıştı. 1341 yılında, Bizans İmparatoru III. Andronikos'un ölümü ve tahta geçen İoannes'ın yaşının küçük olması dolayısıyla, Bizans'ta saltanat mücadelesi başlayınca Kantakuzen, Dimetoka'da krallığını ilan etmişti. 26 Ekim 1341 tarihinde, VI. İoannis Kantakuzenos burada imparator ilan edilmiş ve uzun bir iç savaştan sonra 21 Mayıs 1346'da burada taç giymişti. Kantakuzen'i destekleyen büyük akıncı Aydınoğlu Gazi Umur Bey'di. Bugünkü İzmir'in Gazimir'ine adını veren bu Aydınoğlu Gazi Umur'du. 1343 yılında Kantakuzenos'un kansı Eirene burada iken Dimetoka Bulgarlar tarafından kuşatıldığında yardıma çağırılan Aydınoğlu Gazi Umur Bey, üç yüz seksen gemi ve yirmi dokuz bin askerle bölgeye gelmiş ve Bulgarları püskürtmüştü. Aydınoğlu Gazi Umur Bey, 1345 yılında, Saruhan Beyliği hanedanından Saruhanoğlu Süleyman Beyle birlikte yirmi bin askerle bir kere daha bu bölgeye gelmiş ve Orhan Gazi'nin evlere buraya sevkettiği birliklerle müşterek hareket ederek bölgeyi ege-menliği altına almak isteyen Bulgar şakî Moçmçio'yla savaşmış ve 7 Haziran 1345 tarihinde onu yenmişti. Daha sonra Dimetoka'yı yöneten Aydınoğlu Gazi Umur Bey, burasını özellikle Sırp'lar'a karşı askerî bir us olarak kullanmıştı.

Dimetoka bizim Rumeli maceramızın da önemli bir dönüm noktasıydı. Dahası da vardı; burası Rumeli'deki ilk başkentimizdi. 1361 yılında Hacı İlbey tarafından vire ile alınmıştı. Bu durumu Aşık Paşaoğlu şöyle yazmıştı: "Meğer bir gece Dimetoka tekfuru çıkmıştı ki, Hacı İlbeg'i yakalaya. İlbeg'i bunu casusla haber almıştı. Tekfur bundan gafildir, onu yakaladı. Hisara yürüdü. Tekfuru yakaladılar. And verdiler ki öldürmeyeler. Oğlu ve kızı ile koyuereleler. Her nereye dilerse gide. Kâfirler hisarı verdiler. Onlar da onlarındurdu. İlbeg'i sarp Dimetoka hisarını fethetti."

Dimetoka, Edirne'den 1361 yılından 1368 yılına kadar tam yedi yıl başkentimizdi. Dahası, Şeyh Bedreddin'in annesi Melek Hatun (Dimetoka kalesi Rum beyinin kızı) buralıydı.

10 Kasım 1444 yılında yapılan Varna Savaşı'nda, ordu mağlup oldu haberi yayılınca Edirnelilerin sığındığı liman da Dimetoka olmuştu.

Dimetoka bizim için apayrı bir öne me sahiptir. Sultan Yıldırım Bayezid burada doğmuş. Sultan II.

Bayezid de burada doğmuştu ve her ne kadar 10 Haziran 1512 tarihinde Havsa'ya bağlı Abalar köyünde vefat etmişse de Dimetoka'ya doğru yola çıkmıştı.

Bir beytinde:
"Didüm ey şahım yüzünde der mi bu yâ dür midür
Didi şol dürdür ki dürden dürür derde devâ" diye yazmış olan (ümerâdan Hayreddin Hızır Bey'in oğlu), daha sonra Sultan Bayezid tarafından dağıtılmış "Aşere-i muhabbese" isimli grubun içinde yer alan ve daha sonra Edirne'de Taşlık Medresesi, İstanbul'da Mahmûd Paşa Medresesi ve yine Edirne'de Üç Şerefeli Medresesi'nde, Sultan Bayezid Medresesi'nde müderrislik yapmış olan Abdülvasî Çelebi de Dimetokalı'ydı. Halilname adlı mesnevisiyle biliniyordu. Vasi'i mahlasını kullanmaktaydı ve tam olarak adı Abdülvasî bin Hayreddin Hızır Dimetoki idi. Aynı zamanda şair de olan Abdulvasi Çelebi, müderrislikten sonra, sırasıyla Bursa kadısı, İstanbul kadısı, Anadolu kazaskeri ve en son Rumeli kazaskeri olmuştu.

Tipki Çağdaş Türk edebiyatı ve aydınlarının bir numaralı ismi Cemil Meriç'in Dimetoka Muftüsü olan dedesi gibi Osmanlı Devleti'nin meşhur şehyullamlarından İbn-i Kemal Paşazade de Dimetokalı'ydı. Keza 1488 yılında doğup 1563 yılında vefat etmiş olan Lütfi Paşa da uzun süre Dimetoka'da yaşamış ve orada vefat etmişti. Mimar Sinan gibi bir dehayı keşfeden ve ona hamilik yapan Lütfi Paşa, Yavuz Sultan Selim'in kızı, Kânûni Sultan Süleyman'ın kız kardeşi Şah Sultan ile evlenmiş olduğundan "Dâmad" lakabı almış, müteferrikalık olarak başladığı saray hayatında, çarşingirbaşı, kapıcıbaşı ve miralemlik vazifelerinde bulunmuştu. 1522 yılında Aydın sonra da Yanya sancakbeyliği yapmış, 1533 yılında Karaman Beylerbeyi sonra Anadolu Beylerbeyi arından 1536 yılında Rumeli Beylerbeyi ve daha sonra üçüncü vezir olmuştu. 1539 yılında sadrazam olmuş, 1541 yılında azledilmiş ve yaklaşık Yirmi yıl Dimetoka'da yaşamıştı. İki tanesi tarihle ilgili olmak üzere yirmiyeküzeri eser olan Lütfi Paşa'nın en çok bilinen iki eseri, Tevârih-i Âli Osman (Lütfi Paşa Tarihi) ve Âsafname'ydi.

Dimetoka, geçmişte Bizans kralını konuk etmekle kalmamış, Rusya'ya karşı giriştiği Poltava Savaşı'nı kaybederek Osmanlı İmparatorluğu'na sığınan İsveç Kralı Demirbaş Şarlı da 1713 Şubat'ından 1714 Ekim'ine kadar konuk etmişti. Dimetoka 1433 yılında iki defa Fransız seyyah Bertrand Broquiere'i konuk etmişti. Bertrand

Broquiere; Dimetoka'yı, güzel bir kaleye sahip, yaklaşık dört yüz kadar evi olan ve padişahın hazinelerinin saklı olduğu iyi bir kasaba olarak anlatmıştı.

Bizim Dimetoka'da kurduğumuz ilk kurum Abdal Cüneyd Zaviyesi ve Yıldırım Bayezid'in şehzadeligi zamanında 1389'dan önce yaptırdığı medrese olmuştu. Dimetoka'nın bir başka meşhur medresesi ise Anadolu Beylerbeyi Timurtaş Paşa'nın oğlu Rumeli II Murat Dönemi Rumeli Beylerbeyi Oruç Bey tarafından 1400-1401 (803) yılında kurulmuştu. Aynı Oruç Bey bir de Fisilti Hamamı olarak bilinen bir de hamam yaptırmıştı Oruç Bey'in türbesi de Dimetoka'daydı. Evliya Çelebi bu hamamı; musanna, binası latif olup bur kemerinin altındaki delikten söylenenlerin bir uçağı diğer deliği kulağını koyan tarafından hatasız noksanzı işitildiğini yazmaktadır.

Dimetoka'da ilk yaptıklarımız arasında Kuyumcu mahallesinde Ahi Denk için yaptırılan zaviye de vardı. Ayrıca II. Murad'ın adamlarından Kutluca Bey Mescidi, II. Bayezid'in veziri Karagöz Bey Mahallesi Mescidi, Karagöz Bey Medresesi Dimetoka'ya yaptıklarımızdandı. Dimetoka'ya hizmet edenlerden biri de Nasuh bey'di. Nasuh Bey Silistre ve Iskenderiye sancak beyliği yapmıştı. II. Bayezid'in kızı Şah Hatun'la evlenmiş ve kendilerine Beyköy temlik edilmişti. Bunların bu köyde bir camii ve bir de sübyan mektebi mevcuttu. Nasuh Bey ayrıca ve bir cami (Nasuh Bey Camii), bir imareti, bir zaviye ve bir de han yaptırmıştı Dimetoka'ya. Nişancı Feridun Ahmed Bey de bir camii ile büyük bir hamam yaptırmıştı bu şehre.

Tarih içinde değişen nüfus hareketleri yaşamıştı Dimetoka. 1516-1517 yılında 203 hanesi vardı, 52. 1528-1530 tarihinde 165'i Müslüman 145'i Hristiyan 310 hanesi. III. Mehmed döneminde (1595-1603) ise 365 Müslüman, 170 Hristiyanları ve 28 Yahudi olmak üzere 563 hanesi vardı. 1883 tarihli nüfus sayımına göre Dimetoka'nın tamamında, 8083 Müslüman, 16.361 Rum, 1153 Bulgar, 628 Yahudi ve 216 Ermeni yaşamaktaydı. Bu nüfus, 18 Müslüman ve 15 Hristiyan ilkokulu ve 1 rüştiyede okumaktaydı. XVI. asırda Perviz Efendi, Cerrahbaşı ve Abdülvasi Efendi medreseleri yapılmıştı ve XVI ve XVII. asırla altı medrese vardı Dimetoka'nın.

Adına İster Ulu Cami, ister Camii Kebir, ister Çelebi Camii, ister Yıldırım Bayezid Camii densen, o muhteşem yapıyla burun buruna, nefes nefeseydik... XIX.

Kaynak: <http://www.btaytd.com/>

asır salnamelerinde ve XVI. asır tahrir defterlerinde ki adı; "Câmi-i Atik-i Merhum ve Mağfurun-leh Sultan Yıldırım Bayezid Han'dı bu güzel caminin. 1420-1421 yıllarında Çelebi Mehmet tarafından, Dimetoka kadısı Seyyid Ali Efendi'nin malzeme tedarik ve nezâret-i, Cashlı Toğan Beyin bina emniyeti ile "iftihar mühendisin ve'l-muamir'in" olarak kaydı düşülen İvaz bin Bayezid'a yaptırılmıştı. İvaz Paşa, aynı zamanda Yeşil Camii'nin de mimarıydı.

Onun duvarlarla örülmüş pencerelelerinde büyük, benim gözlerimde gözyaşlarım vardı... Boynu bükük-tü. Başka hiçbir camide olmayan duvarlarında taş işlenmiş gökyüzü ve cennet tasvirlerinin üzerleri kapatılmıştı. Sessizce ağlıyordu.

Onun 30 x 30 metre ölçüsünde, ahşap kemerli bir harimi ve bu ahşap kemerlere dayanan 12 metreye yakın yükseklikte ve dört ayak üstüne oturmuş merkezi kubbesi vardı. Dış duvarlar ile bu ayaklar arasında kalan bölümler, köşelerde çapraz-tonozla, yanlarda beşik-tonozla örtülüydü. O, toplam dört çapraz-tonozlu

kare, dört beşik-tonozlu dikkörtgen ve kubbeli bir orta hacim olmak üzere dokuz bölümden oluşmaktaydı. Onun, orta kubbenin merkezine doğru dört yönden gelişen piramidal bir kitle meydana getiren simetrik bir mimarisi vardı. Onun kendine ait bir vakfı yoktu. Bu nedenle personelinin ücret ve maaşları Filibe vilayeti cizye gelirlerinden ödenmekteydi.

O, iki metre kalınlığındaki duvarları kesme taşlardan hatta Kartaltepe küfeki taşından yapılmıştı. Tamamen çökmüş olsa da sekiz metrelük kubbelerden oluşan üçü son cemaat yerinin izleri hala duyuruyordu. Kemer, kabartma bir sıra yaprak motifli ile müzeyyen olan esas kapıyla göz göze geldiğimizde, bana ağlayan gözleriyle Arapça kitabesini göstermişti. Kitabe Kible duvarı üzerindediydi ve 2.00 x 0,75 ölçüsünde, kabartma stilize yapraklarla süslenmiş bir çerçeve içindeydi. Kitabe, üç satır üstüne girift sülüs celsi ile yazılmıştı.

Edirne Üç Şerefeli Camii'nin babası, İstanbul Fatih Camii'nin dedesi sayılır diye mırıldanmıştım. Biraz

Bursa Yeşil ve Bursa Muradiye, biraz Edirne Muradiye kokuyordu.

Yirmi iki metrelik ve iki şerefeli minaresi güney duvarı üzerindedi. Küçük şerefesi orijinal değildi, sonradan yapılmıştı. Onun güney kapısına doğru yöneldiğimde oradaki kapının üzerindeki kitabeyle karşılaştık. Bu kitabe de Arapçaydı.

Bursa'nın Yeşil'inin, Emir Sultan'ının, Tophane'sinin daracık sokaklarını ve cumbalı evlerini andıran sokağında kaleye çıkmıştım... Kalenin sokakları taştandı.

Bu kale bu şehrin isim babasıydı. Dimetoka ismi (Didymoteicho), İkiz Hisar veya İkiz Duvar anlamına gelen Rumca bir kelimeden gelmekteydi. Çünkü kalesinin surları iki sıraydı. Çift surlu şehirdi Dimetoka. 813'te Türk/Bulgar Hanı Krum tarafından ele geçirildiğinde de adı Kastron Didymoteichon'du.

Kale kartal yuvası gibi, şehre hakim bir tepeye kondurulmuştu. Evliya Çelebi, kaleyi: "Yüksek kırmızı yalçın bir kaya üzerinde, doğudan batıya badem şeklinde, beş kısımdan oluşur, iki bin beş yüz adım uzunluğundadır ve üç kapısı vardır" diye tarif etmekteydi... VI. asırda yapılmış olan Dimetoka kalesinin iç kalede Kız kulesi ve Cephane kulesi olmak üzere iki kulesi vardı. Kalenin girişinde bir de Saat Kulesi vardı. Dimetoka kalesinin içinde bir de saray vardı ki, Edirne sarayı (Saray-ı Atik) yapılanı kadar Osmanlı da bu sarayı kullanmıştı.

Dimetoka kalesinin kardeşi Hacı İbrey Kulesi (Pithio köyü) adı altında Meriç nehrinin 2 kilometre batısında, XIV. asırda ve Bizans döneminde inşa edilen küçük bir kaleydi. Bu küçük kale de tıpkı Dimetoka kalesi gibi Hacı İbrey tarafından alınarak genişletilmişti.

Evliya Çelebi'ye göre Dimetoka'nın "şireli âbdâr hoş-hor üzüümü ve tekkeşin ayvası" meşhurdur. Çelebi Dimetoka'yı: "Bâg u bâğçesinde şireli âbdâr hoş-hor üzüümü ve tekkeşin ayvası memdühdür, ammâ kırmızı la'l-gün Dimetoka bardağı ve kâseleri ve çanakları ve ibrikleri meşhûr-ü dîfâkür... çömlekçi ve bardakçı dükânları iki yüzden çokdur... Ve âb u hevâsı gâyet latif olduğundan mahbûb ve mahbûbesi nâzûk-êndâm ve

sim-bedendir." diye anlatıyordu.

Çelebi, ziyareti esnasında Dimetoka'da, on bir mescit, dört medrese, beş tekke, beş sıbyan mektebi, iki aş evi, iki kervansaray ve ikisi 1398 yılında Kara Timurtaş Paşa oğlu Oruç Paşa, 1571 yılında da Feridun Ahmed Bey tarafından yaptırıldığı bilinen (yukarıda yazılmıştı) üç tane hamam bulunduğunu da yazmaktadır. Oruç Bey hamamının diğer adı Fıslıtı Hamamıdır. Evliya Çelebi bu hamamı; musanna, binası latif olup bur kemerinin altındaki delikten söylenenlerin bir uçağı diğer deliği kulağının koyan tarafından hatasızsız işitildiğini yazmaktadır.

Dimetoka'yı süsleyen ve uzun bir dönem hizmet veren yapılar olarak, İlyas-Zade Mehmed Efendi zaviyesini, İsfendiyarogullarından İbrahim Bey-Zade

Kaynak: <http://www.btaytd.com/>

Mahmud Bey zaviyesini, İsfendiyaroglu Mustafa Bey zaviyesini, Mürsel Baba zaviye ve türbesini, Pazar Beyi'i Mahallesi Nakşibendiyeye-i Halidiye tekkesini, Şahin Baba-Şahin Sufi Sultân zaviyesini, Musluhuddin Baba zaviyesini, Nasuh Bey hanını, Yıldırım Hamamını, Abdullah Köyünde Koca Musa Oğlu Hüseyin Ağa Camii'nin saymak mümkündür.

Dimetoka'nın meşhur olan bu "la'l-gün Dimetoka bardağı ve kâseleri ve çanakları ve ibrikleri" daha sonra divan edebiyatına geçecek ve Divan şairleri tarafından sıklıkla; "Dimetoka bardağı gibi dizilmek" olarak kullanılacaktır...

Ömer Lütfi Barkan Hocanın "Kolonizatör Türk Dervişleri arasında saydığı Şeyyid Ali Sultan, Rumelideki ilk dervişlerdendi. Onun kurduğu ilk tekke de Dimetoka'ya bağlı Ruşenler (Roussa) köyündedir. Tekke Bektaşılığın Balkanlardaki en önemli merkezlerindendi.

Dimetoka'nın yıkılıp harap olma kaderinde de meşhur 93 Harbi ve sonrası Rus işgali yazar... 93 Harbi sırasında Dimetoka'da bulunan eserler, mezarlıklar tahrip edilmiş ve sadece Çelebi Sultan Mehmed Camii ve Doğan Bey Camii kalır.

Türkülere de konu olmuştu Dimetoka. Daha çok Manastır Türküsü olarak bilinen ve "Manastır'ın ortasında var bir havuz" diye başlayan türkü aslında Dimetoka türküsüydü. Orada geçen Manastır şimdi Makedonya topraklarındaki Manastır (Bitola) şehrimiz değil, Dimetoka'nın Manastır mahallesiydi. Manastır (Bitola) olsaydı, orada Dimetoka kızlarının hepsinin, hem yavuz, hem seçme, hem de çınar olduğundan niye söz edilmiş?

Dimetoka'dan ayrılışımız da çok yürek yakan cinsinden bir olaydır. Aslında Dimetoka, II. Balkan Harbi'nde Enver Paşa tarafından Edirne ile birlikte geri alınmıştı. Ancak Dimetoka, Ağustos 1913 Bükreş Antlaşması ile Bulgaristan sınırları içinde kalan Batı Trakya demiryolu hattının Meriç'in batı kıyı şeridini takip eden 50 km.'lik bir kısma sahipti. Bu durum, Bulgaristan iç bölgeleri ile Batı Trakya limanları arasındaki ulaşımın kısmen Dimetoka'dan geçmesi demektir. 1915 sonbaharında, Çanakkale Savaşı'nın kritik dönemleri aşılıktan sonra, yeni sınırları karşı Almanya'dan sevk edilecek malzemenin Türkiye'ye ulaşabilmesi gerekiyordu. Bunun için de Bulgaris-

tan'ın savaşta girmesi lazımdı. İşte 1361 yılında alınan Dimetoka, ne acıdır ki böyle bir rüşvete kurban edilerek 1915 yılında Bulgaristan'a bırakılmıştı. Bu akıbet I. Dünya Savaşı sonunda, Lozan Antlaşması'yla değiştirilememiş aksine bu kez de Yunanistan'a bırakılmıştı.

Bir gece yarısında başlayıp şafağa çeyrek kala bitirdiğimiz Dimetoka sokaklarındaki mahzun yürüyüşümüz ardından, yadımda, birkaç hamam yıkıntısı, mehabeti bitmiş bir kalenin kırık dökük surları, fatihası unutulmuş birkaç mezar taşı, çarşıda yerlerde kalmış birkaç ezik karanfil, kırık kırık la'l-gün bardak, Çelebi Mehmed Camii'ne konuşmuş güvercinlerin kırık-ları ve lâl bir yürek kaldı...

Kaynak: <http://www.btaytd.com/>

Güncel

Fotoğraf: Yüncü Güllüç

655. Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri'nin şampiyonu Recep Kara oldu

Edirne ile özdeş hale gelmiş olan Kırkpınar Yağlı Güreşlerinin bu yıl 655. gerçekleşti. 18-24 Temmuz 2016 tarihlerinde, Edirne'deki Sarayıcı Er Meydanı'nda gerçekleştirilen ve 61 pehlivanın kışpet giyip peşrev çektiği başpehlivanlık müsabakalarının, yarı finalinde Ali Gürbüz ile Mehmet Yeşil Yeşil ve Recep Kara ile Şaban Yılmaz eşleşmişti. Bu güreşler sonucunda final güreşi, Ordu- Ünyeli Recep Kara ile Antalyalı Mehmet Yeşil Yeşil arasında yapıldı.

Nefeslerin kesildiği final karşılaşması büyük bir heyecan içinde geçti. Normal süresinde yenilemeyen pehlivanlar 10 dakikalık puanlama bölümüne geçti. Bu bölümde de yenilemeyen, sıra 'altın puan' bölümüne geldi. Yaklaşık bir saat süren bu zorlu mücadelede Recep Kara, rakibi Mehmet Yeşil Yeşil'den bir altın puan alarak hem müsabakanın galibi hem altın kemerin sahibi hem de 4. kez başpehlivan oldu.

Recep Kara, 2004, 2007, 2008 yıllarının başpehlivanıydı.

655. Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri'nin son gününde yapılan gelecek yılın ağalık ihalesinde Seyfettin Selim 8. kez ağa oldu. 222 bin lira ile açılan ağalık ihalesinde Seyfettin Selim, 400 bin lira vererek ihaleyi kazandı. Kırkpınar ağası Seyfettin Selim, ayrıca şehit aileleri için 100.000 liralık bağış sözü verdi. Seyfettin Selim 2009-2013 ve 2015-16 yıllarında da Kırkpınar ağalığı yapmıştı.

Fotoğraf: Arzu Özdemir

Fotoğraf: İsmail Çalıcı

Güncel

Edirne'de Balkan Öğretmenlerine Türkçe Atölyesi

Taş köprülerimiz de gönül köprülerimiz de dimdik ayaktadır

Hatice Çakıcı
Edirne İl Millî Eğitim Müd. AR-GE Birimi Proje Uzm.

*"Benim vatanımın sınırları Edirne'den başlayıp Hakkâri'de bitmez!
Benim vatanımın sınırları, Türkçe konuşulan her yerde başlar, Türkçe konuşulan her yerde biter!"*
Ömer Seyfettin

Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın Mevlana Kültürel Etkileşim Programı'nın öncelik verdiği konular arasında yer alan "Farklı ülkelerdeki kurum ve kuruluşlar ve profesyoneller arasında bilgi ve tecrübe paylaşımı ile

işbirliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar" ana başlığı altında hayata geçirilen proje kapsamında, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Makedonya ve Kosova'dan gelen 60 soydaş öğretmen 10-17 Temmuz tarihleri arasında Edirne'de ağırlandı. Soydaş

öğretmenler proje faaliyetlerine katılarak, Türkçe atölyesinde Türkçe ve Türkçe Eğitimi konusunda bilgilendirildiler.

Bu yıl üçüncüsü gerçekleştirilen proje, Sayın Valimiz himayelerinde, Edirne İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Balkan Türkleri Federasyonu İşbirliği ve Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı desteğiyle, Türkçe Atölyesi ana başlığı altında ve "Soydaşlarda Dil ve Tarih Bilincini Arttırma Eğitimi" ismiyle gerçekleştirilmiştir.

Proje, Balkanlardaki soydaşlarımızdan gelen yoğun talep üzerine, yeni bir kimlik kazanmıştır. Bu haliyle, proje kapsamında, Balkanlardan gelen 60 soydaş öğretmene, eğitimcilerimiz marifetiyle, hem Türkçe eğitimi hem de Balkanların dünü bugünü ve yarını anlatılmıştır.

Türkçe ve Balkan Tarihi seminerleriyle, soydaş öğretmenlerimizin mesleki yeterliliklerini geliştirmek, eğitim alanındaki yeniliklerin ve gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırmakla beraber Türkçe öğretimine ait temel prensip ve teknikleri uygulamada birlik sağlamak, Balkanlardaki varlığımız ve Tarihimiz hakkında bilgi ve olumlu tutum edinmelerine yardımcı olmak amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra proje ile, sosyal, kültürel ve akademik alanda, soydaş öğretmenlerimizin kapasitelelerini arttırılması ve Balkanlarda işbirliği ve iletişimi güçlendirmek hedeflenmiştir.

Projenin kapanışında söz alan İl Millî Eğitim Müdürümüz Sayın Hüseyin ÖZCAN: "Bu ve benzer projeler sayesinde, Dünyanın her yerinde yaşayan, gerçek vatan toprağının özlemi içinde olan, arkalarında güçlü Türkiye'nin varlığını hissetmek isteyen soydaşlarımız, kendilerini ifade edebilme, kültürel kimliklerini sağlıklı bir şekilde inşa etme, ana dillerini öğrenme ve öğretme becerilerini geliştirme fırsatı bulmuşlardır. Projemiz kapsamındaki Tarih eğitimlerimizin amacı, Balkanlar'da yaşayanların arkasındaki nedenleri, sonuçları, bugüne kadar uzanan etkilerini anlamak ve gelecek nesillere anlatmaktır. Bu yaşayanların arka planını bilme amacımız, kin ve nefret duygularına sahip olmak için değil; gerçekleri bilmek, geçmişten ders almak ve aynı insanlık dram-

larının bir daha yaşanmasına engel olmaaktır. Sizlerle birlikte olduğumuz kısa zaman diliminde 100 yıl önce vedalaşmak zorunda kaldığımız kardeşlerimizle tekrar kucaklaşmanın mutluluğunu yaşadık. Dilimizin, yüreğimizin, türkülerimizin değişmediğini, sınırların ve zamanın bizi ayıramadığını gördük. Ecdadımızın yaptığı taş köprüler gibi gönül köprülerimizin de güçlü olduğunu hissettik." şeklindeki sözleriyle projenin özünü ortaya koymuş oldu.

Proje kapsamında, ülkemizde ve ilimizde konuk ettiğimiz 60 soydaş öğretmen; ülkelerine döndüğünde, görev yaptıkları okullardaki aktivitelerde, bu proje içinde edindikleri dokümanları kullanarak öğrencilerine, Türkçe'nin inceliklerini ve Türk tarih bilincini kazandıracaktır. Bu soydaş öğretmenler, aynı zamanda görev yaptıkları bölgelerde, ortak kültürümüz, milli şuur ve bilinç arttırma konulu sohbet ve seminerler düzenleyeceklerdir. Soydaş öğretmenlerin gerçekleştireceği bu etkinliklerle, bölgelerinde yaşayan soydaşlarımız ve akraba topluluklarımızın ülkemiz ile kültürel ve sosyal bağlarını muhafaza etmeleri sağlanacaktır. Bu etkinliklerin Balkanlarda yaşayan soydaş ve akraba topluluklarının, tarihten gelen köklü ilişkilerimizin sürdürülmesinde önemli roller üstleneceklerinden, ülkemizin uluslararası düzeyde daha fazla tanıtılmasına katkıda bulunacaklarından şüphe yoktur. Bir başka ifadeyle söylemek gerekirse, projeden sadece eğitim ve seminere katılan 60 soydaş öğretmenimiz değil, bu öğretmenlerimizin şahsında, onların öğrencileri, aileleri ve meslektaşları da istifade edecektir.

Proje üç yıldır uygulanmaktadır. Proje çalışması sonunda ülkelere dönen soydaş öğretmenlerimizden aldığımız dönüşler son derece olumlu olmuştur. Bu olumlu dönüşler, yapılan projenin ne denli önemli bir amaca hizmet ettiğinin çarpıcı ifadesidir. Bu noktada YTB'nin benzer projelere destek vermesi, Balkanlar üzerinde etkinliğimizin boyutlarına çok daha fazla büyütecektir. Balkan insanı, Türkiye ve Türkçe ile ilgili her projede, her çalışmada olğanüstü istek ve gayret içindedir. Çünkü onlar da bizim için Türkçenin konuşulduğu her yerin vatan olduğunun bilinci içindedir.

Fotoğraf: İsmail Aydemir

Keşan'ın Kaleleri

Prof. Dr. Engin Bektaş – Öğr. Gör. Şule Nurengin Bektaş

Keşan'da yapılan çalışmalar Keşan ve çevresinin tarihi önemini açıkça ortaya koymuştur. Bu çalışmalar ışığında Keşan'ın geçmişinin çok erken tarihlere gittiği belli olmaktadır. Bronz Çağı ve sonrası çok keskin bir şekilde takip edilmesine rağmen Keşan tarihinin bu dönemlerden daha eskilere gittiği de aşikârdır. Zengin kültür varlıkları arasında Keşan'ın en önemli mirası hiç şüphesiz kaleleridir. Bu kaleler Keşan'ın izleri silinemeyecek anıtları olarak tarihe damgasını vurmuştur. Bu kaleler Keşan'ın gelecekteki en önemli temsilcileri de olacaktır.

KEŞAN (Rhussion) Kalesi: Günümüzde önemli ölçüde tahrip edilmiş olan kalenin bazı izleri halen de teşhis edilebilmektedir. Bu kale çevredeki tüm kale ve askeri tahkimatlar ile irtibatlı olup, bu savunma sistemi içinde merkezi konumda bulunmaktadır. Kalenin köşeli bir planı olduğu anlaşılmaktadır. Eldeki veriler ışığında Keşan kalesine bağlı olarak merkez yerleşmesinin ilk şekliyle Rhusion adını taşıdığı görülmektedir. Bu yer adı Rhysion, Rhousion, Rhusion, Rhosion biçiminde de farklı yazılışlarla da karşımıza çıkabilmektedir. Bu yazış biçimlerinin

okunuşu ve ifade ettikleri tanım da esasında farklı değildir. Bu sözcüğün de genelinde ' Sulak Yer ' anlamına geldiği ifade edilmektedir.

1204 den sonra bölgeye hâkim Avrupalı şövalyelerin bu ismin bozulmasında ve farklı bir biçimde söylenmesinde aktif rol oynadıkları da gayet iyi bilinmektedir. Fransızca konuşan şövalyeler ismi değiştirmiş ve sözcüğü kendi dil kurallarına uyarlamışlardır. Bu nedenle Rhusion adı, Rousson, Russion biçimini almış ve daha sonra La Rousse, Rousse veya Russe, Roussie biçimine dönüşmüştür.

Rhusion Kalesi bölgede bulunan çok sayıdaki kale ve askeri tahkimatlar da belirli bir sisteme göre bu merkezi kale ile ilişkili alt merkezler olarak işlev görmüş ve kendi alt bölgelerinin merkezi olmuşlardır.

Çamlıca Kalesi: Bu kalenin önemli bir Ortaçağ yapısı olduğu hemen fark edilmekte olup, ilk yapılaş sürecinin Geç Roma Devri'ne dayandırılması mümkün görülmektedir. Kale tüm tahribata rağmen turistik açıdan önemli bir kaynak teşkil edecek düzeye olup, bilimsel çalışmalarla yapıldığı ve kullanıldığı süreçlere ait önemli bilgiler aktarabilecek bir durum-

Hazar İlyas Tepe Ve Karahisar / Çobançayın yalınlarından genel görünüm

dardır. Kale direkt olarak Keşan Kalesi'ne bakmakta olup, bölgedeki tüm diğer kale ve tahkimatlı yerleşmelerle irtibatlı bir konumda bulunmaktadır. Gökçetepe Kalesi: Oldukça harap durumda olan kale iki koya hâkim bir tepe üzerinde yer almakta olup, denizden gelecek saldırılara karşı konuşlandırılmıştır. İhtişamlı gözetleme kulesinin mevcut şekli dahi eski heybetini gösterecek durumdadır. Geç Ortaçağ yapısı olarak dikkat çekmektedir.

Mercan Kalesi: Orman İdaresi tarafından yapılan çalışmalar esnasında tahrip edilerek ortadan kaldırılmış bulunmaktadır. Orman İdaresi'nin tüm tahribatına rağmen köyün arkasında bulunan tepenin üzerinde yer alan kalenin mevcudiyetine işaret eden izler halen seçilmektedir. Bu kalenin Keşan Bölgesi'nin tüm diğer kaleleri ve tahkimatlı yerleşmeleriyi irtibatlı olduğu anlaşılmaktadır. Mecidiye Beldesi'ndeki Kale Koyu (veya İtalyan Koyu) Kalesi: Deniz kıyısında bulunan kayalık bir burun üstünde yer alan kale çok harap durumdadır. Roma Devri ve Ortaçağ süreci ile ilintili oluşum gösterirken, aynı kale içinde Trak Dönemi'ne işaret

eden buluntular ile birlikte bir kaya suanığının varlığı açıkça gözlenmektedir. Kale içinde halen erken Trak Dönemi kutsal alanının izleri seçilebilmektedir. Yani başındaki akarsudan önemli ölçüde faydalandığı anlaşılan kale Saroz Körfezi üzerinde yer alan kaleler dizisi içinde çok önemli bir konumda bulunmaktadır.

Kalenin Roma ve Bizans Dönemleri'nde askeri kimliğini kazandığı ve özellikle de Bizans sürecinde önemli bir işlev gördüğü fark edilmektedir. Halen merkezi burcu ve kıyı burçlarının izlerini görebilmenin mümkün olduğu kalenin Saroz Körfezi ile iç bölgelerde bulunan kalelere ile irtibatlı olduğunu teşhis etmek mümkündür.

Erikli Kulesi: Kıyı bölgesi yazlıklar tarafından işgal edilmiş durumda bulunan Erikli Köy'ün kıyı kesiminde muhtemelen Ortaçağ süreci ile ilişkilendirilebilecek bir kalenin bulunduğu, fakat bu kalenin yıkılarak yok edildiği öğrenilmiş bulunmaktadır.

Boztepe: Boztepe Köyü'nün yanında Orman İdaresi tarafından yok edilmiş bir küçük kale veya

Karahisar Kalesi (Karahisar Köyü'nün Roma dönemdeki kalıntılarının izleri)

askeri tahkimat alanının izleri ve bazı Ortaçağ keramiklerine rastlanmaktadır. Çevresine hâkim bir tepe olan Boztepe, Karahisar Kalesi ile birlikte, Keşan Kalesi, Çamlıca Kalesi gibi önemli kaleler ve Beğendik Beldesi yakınında bulunan ve Beğendik Kalesi olarak bilinen tepe ile de irtibatlı bir oluşum göstermektedir.

Hızır İlyas Tepe: Yeşilköy'ün arkasında bulunan ve bu köyden ulaşılan Hızır İlyas Tepe, Hızır Tepe veya Hidrellez Tepe bölgenin en ilginç yerlerinden biridir. Konumu itibarıyla tüm çevresine hâkimdir. Üzerinde bir orman gözetleme kulesi bulunan tepedeki yapılaşma Orman İdaresi tarafından yok edilmesine rağmen, eski duvar kalıntıları ve keramik buluntuları Ortaçağ sürecine işaret etmektedir.

Orman İdaresi'nin tahribatı nedeniyle, Keşan Bölgesi Kalelerinin stratejik konumlanmasında önemli bir yere sahip olduğu anlaşın kale veya benzeri tahkimatın orijinal durumu ile ilgili bir şey söylemek artık mümkün değildir.

Kuğuburnu veya İnceburun: Aynı adla bilinen

yüksek kayalık alan üzerinde askeri amaçlı olduğu fark edilen bir yerleşim alanının izleri tespit edilmiştir. Çevreye tamamen hâkim ve doğal olarak savunmaya çok müsait stratejik bir oluşum gösteren alan üzerinde yapı kalıntıları ve bazı Roma ve Ortaçağ üreci keramiklerine rastlanmaktadır. Keşan Kalesi ve Karahisar Kalesi 'ni çok iyi gören bir konumdur. BU özellikleriyle de bir tür kale işlevi gördüğü netleşmektedir.

Yayla Kalesi: Büyük ölçüde tahrip edilmesine rağmen belirli bir bölümü seçilmekte olan ve etrafı surlarla çevrili bir Ortaçağ yerleşmesinin kalıntıları görülmektedir. Arkeolojik alan Saroz körfezine açılan kumsalın hemen arkasında yer almaktadır. Yerleşimin alanının ön kısmında eski bir liman teşkilatının izlerinin seçilebildiğine dair eldeki mevcut bilgiler bu yerleşimin önemli bir liman işlevi de görmüş olduğuna işaret etmektedir.

Her ne kadar Yayla Kalesi olarak bilirse de bu yerleşimin normal bir kaleden çok daha geniş boyutlu bir Ortaçağ iskân alanı olduğu görülmektedir. Son yıllarda bu bölgedeki yapılaşmaya paralel olarak yok

edilen etrafı surlarla çevrili yerleşim alanının dikdörtgen planlı olduğu netlikte seçilmektedir.

Beğendik Kalesi: Çevresinde çok sayıda geç dönem ve Ortaçağ yerleşmesi ve nekropol alanının izlerine rastlanan bu beldenin batısında yer alan ve Beğendik Kalesi olarak bilinen tepe esasında Keşan'ın değil İpsala'nın sınırları içinde kalmaktadır. Günümüzde bu bölgeyi işletmekte olan taş ocağı tarafından ortadan kaldırılmış olan tepe üzerinde hala çok net bir biçimde Bronz ve Demir Çağlarına ait keramiklere rastlanmaktadır, Roma ve Ortaçağ süreçleri ile ilgili buluntulara da rastlanmaktadır.

Bu tepe üzerinde ve çevresinde bulunan Ortaçağ sürecinden kalma tüm yapılar ve askeri oluşumlar taş ocağı işletmesi tarafından yok edilmiş bulunmaktadır.

Karahisar Kalesi: Karahisar Köyü'nün arkasında yer alan Karahisar Tepe üzerinde yer alan kale, bölgedeki en önemli kültür varlıklarından biri olup, Keşan Bölgesi Kaleleri içinde önemli bir yer işgal etmektedir. Yoğun defineci faaliyeti ve değişik nedenlerle ya-

pılan tahribatlarla rağmen durumu çalışmaya uygundur. Zor ulaşılan bir konumda olması bazı açılardan korunmasını sağlamıştır.

Karahisar Kalesi, Keşan Bölgesi'ndeki diğer kaleler ile irtibatlı olup, çok önemli bir stratejik noktada bulunmaktadır. Önemli bir turistik potansiyel olması mümkün görülmektedir.

Paşayığıt Beldesi Yıldız tepe: Önemli bir Ortaçağ yerleşme alanıdır. Günümüzde her hangi bir tahkimat ve askeri bir yapının izlerine rastlanmasa da bu tepenin stratejik konumu ve bölgedeki diğer kale ve tahkimatlar ile irtibatlı oluşumu bu mahallin askeri açıdan da öneme haiz olduğunu göstermektedir. Yıldız Tepe bölgedeki tüm kaleleri çok net bir biçimde görmekte ve onlarla irtibatlı bir konumda bulunmaktadır.

Yenimuhacir Beldesi Teslim Kale: Edirne Tekirdağ sınırında yer almakta olan bir tepe üzerinde bulunmaktadır. Orman işletmesi tarafından yok edilmiştir. Buna rağmen yüzeyde bazı izler seçilmektedir.

EDİRNE ÇARŞI
SİYASİ PARTİLERİN
KURULUŞU
KURULUŞU
KURULUŞU

EDİRNE GÜREŞ FEDERASYONU

YEREL YEREL
YEREL YEREL

DEMOKRASİ

Araştırma

Postinpüş (Poşpoş) Baba Zaviye ve Tekkesi

Hüseyin Mehmet
Gümölcüne Fiyaka Dergisi Genel Yayın Yönetmeni

Kuruluş yıllarında böyle bir görevi deruhte eden ve asıl adı Seyyid Mehmed Hammari olan Postinpüş Baba kaynaklarda "Bursa fethinden mukaddem diyâr-ı Rûm'a vaz-i kadem eden büdelâ-yı erbâ'n" diye geçer. Taşdığı Kalenderî mesrebi ve cezbeli kişiliğiyle, yaşadığı dönemde gösterdiği bir takım ahvâl ve kerametleri dolayısıyla sıra dışı bir süfi olan Postinpüş Baba Orhan Gazi devrinde Anadolu'ya Buhara'dan geldiği kaydedilmektedir.

Dönem itibarıyla Orta Asya'nın en önemli ticaret, bilim ve kültür merkezi konumunda olan Buhara'dan Arz-ı Rûm veya Rûm-ül olarak bilinen Anadolu'ya

gelen pek çok sayıdaki derviş ve gaziden yalnızca biri olan Postinpüş Baba, Anadolu'nun İslamlaşması sürecinde Bursa'ya geldiği bilinmekte, Osmanlı Beyliği'nin de hızlı bir şekilde büyüyüp gelişmesinde önemli görevler üstlendiği belirtilmektedir.

İlk Osmanlı sultanları dervişlerin bu hizmet ve gayretlerini karşılıksız bırakmayarak bu gönül mimarlarına bir takım yerler tahsis etmiş, böylece buldukları yörelerin maddi ve manevi imarına kapılar açılmıştır. Örneğin Geyikli Baba İnegöl'ü ve Postinpüş Baba ise Yenişehir'i bu nevinden bir imarla senlendirmiştir.

"Postinpüş" isminin, Kalenderî dervişleri gibi hayvan postu giymesinden, Postin-püş yani (post örtünen) manasında verildiği düşünülmektedir. Yaşamını, zaviyesine gelen yolcuların hizmeti ve halkın işiyle geçirerek Yenişehir'de vefat etmiştir.

Evlıya Çelebi XVII. yüzyıl Postinpüş Baba zaviyesinin Orhan Gazi dönemi yapılarından biri olduğunu ve Orhan Gazi'nin oğulları birlikte medfun olduğunu şu cümleyle beyan eder: "Ziyâret-i sâhib-i târik-i Âl-i Abâ es-Şeyh Hazret-i Postinpüş Horasan erenlerinden ulu sultandır ve Bursa yolunda şehrin haricinde Kiling Dede ve Tekkin Baba âsitanesinde Orhan Gâzi oğlu şehzâde medfündür."¹

Gümölcüne'de Postinpüş (Poşpoş) Baba Tekkesi

Batı Trakya'da birçok tekke, zaviye ve türbelerin olduğunu bilinmektedir. Bunlar arasından şunları zikredebiliriz:

Dimetoka: Mürsel Baba Türbesi, Seyyid Ali Sultan Bektaşî Tekkesi, Muslihuddin ve Sofu Şahin Uşşâkî Tekkesi.

Gümölcüne: Kır Mahalle'de; Şeyh Efendi ve Gazi Baba, Arifhâne Mahallesi'nde; Arif Baba, Yenice Mahalle'de; Süpüren Baba ve Konukçu Şemseddin Baba, Şeyh Halli ve Şeyh Abdülkerim Efendi, Tabakhane Mahallesi'nde; Ahi Evren, Açıhasan Mahallesi'nde; Açı Hasan Baba, Poşpoş Mahallesi'nde; Poşpoş Baba Tekkesi.

Fere Hlıcalar yakınlarında Nefes Baba Türbesi.

Boru Gölü yakınlarında Kütüklü Baba Tekkesi.

İskeçe: Şeyh Ahmed Baba Halveti Tekkesi, Emirler Rıfai Tekkesi, Okçu Baba ve Şahin bölgesinde ise Karaca Ahmed Baba türbeleri mevcuttur.

Gümölcüne'nin en eski yerleşim yerlerinden biri olan Hacı İpekkî Mahallesi'nde bulunan Poşpoş Baba'nın "Bursa Yenişehir'i'nde hazret-i Hudâvendigâr cânibinden kendileri için binâ olunan zâviyede defn olduğu musarrah olduğuna göre Gümölcüne'deki bu zât Postin-püş Baba olmayıp elsi-ne-i ahâlîde zikr olduğu üzere Post Püş Baba nâmında diğer bir zât olduğu anlaşılmıştır."²

Evlıya Çelebi'den kaynakla bahsedildiği gibi Gazi Evrenos Bey'le Gümölcüne'nin fethine katıldığı ve kasaba civarında medfun olduğu, Poşpoş adının da tekkeye yakın olan çaydan esinlenerek aldığı bu meydana yanlıtıcı bilgidir. Postun bu olması dolayısıyla bu isim uygun görüldüğü rivayeti de doğru değildir, zira 19 Temmuz 1885 tarihli Devlet Arşivlerinden tekkenin Şeyhi Mustafa Efendi'nin ölümü üzerine vazifinin Nakşibendi Tarikatı'ndan Hacı Ismail Dede Efendi'ye verilmesine dair belgelerin mevcut olması tekkenin bu zamana değin faal olduğunu işaret eder. Misafirhanesi, aşhanesi, mescidi, sebili ve türbeleriyle yakın zamana değin açık ve ayakta olan tekkenin hazinesinde ise bu tekkede halka ve müridânına hizmet etmiş olan sair tariklerin şeyhleri ve müstahdemleri sırlanmıştır.

Günümüzde ayakta duran şahidleri ve bakımsız durumuyla bir ayamzlığı işaret etmekte, restore edileceğine dair söylentilerin gölgesi altında hafızalardan ve tarih sahnesinden yavaşça silinmektedir.

¹ Mefail Hzlı, "Yenişehir'i Aydınlatan Bir Horasan Ereni: Postinpüş Baba ve Zaviyesi", Bursa Araştırmaları Kent Tarihi ve Kültürü Dergisi, Bursa Araştırmaları Vakfı, Kış 2005, sy.11, s.3-5

² Ahmed Bâdi Efendi, Riyâz-ı Belde-i Edirne, Trakya Üniv. Yayınları, Cilt.3, s.2245

Tarih

Sultan II. Mahmut'un Edirne Seyahati

Yılmaz Kahraman
Tarih Öğretmeni

*"Şamdan eyledim ihdâya cür'et yâ Resûlallah
Murâdım dergih-i a'lâya hizmet yâ Resûlallah"*

(Ya Resûlallah, cesaret edip şamdan hediye ettim,
maksadım o yüce dergâhına hizmet etmektir.)

II. MAHMUD

Olaylı bir şekilde Osmanlı tahtına çıkan II. Mahmud saltanatının ilk yıllarında kendisini, III. Selim döneminde başlanan Rus Savaşı'nın içinde buldu. Osmanlı orduları peş peşe yenilgiler alınca II. Mahmud Edirne üzerine sefere çıkacağını Hatt-ı Hümayun ile ilan eder. Bu durum camilerde bildirilince çok sayıda genç, talebe ve müderris orduya yazılır. Hatta Edirne'ye habere gönderilerek, sarayın tamiri istenir. Padişah'ın Edirne'ye hareket 4 Ağustos 1810 olarak kararlaştırılır. Ancak Osmanlı ordularının aldığı yenilgiler toplanan askerini dağılmasına, II. Mahmud'un sefere çıkma isteğinden vazgeçmesine neden olur.

Bir süre sonra, II. Mahmud 1827 yılı Ekim ayında tekrar Edirne'ye gitmek ister. Katıpzâde Ahmet Bey bina emini tayin edilerek Edirne Sarayı'nın tamiri için görevlendirilir. Ancak siyasi gelişmeler ve 1828 yılında başlayan Rus Savaşı nedeniyle bu seyahat de bir süre ertelenir ve padişah avlanmak maksadıyla Büyükçekmece ve Küçükçekmece civarına gider. 1829 yılında II. Mahmud Silivri ve Tekirdağ'ı kapsayan bir geziye çıkar.

Hatta Tekirdağ'dan dönüşte padişahın gemisi fırtına ya yakalanır ve bir gece Silivri'de kaldıktan sonra merkeze dönlür. Bu arada Osmanlı-Rus Savaşı 14 Eylül 1829 Edirne Antlaşması ile sona erer ve Yunanistan bağımsızlığını kazanır.

II. Mahmud'un bir türlü gerçekleştiremediği Edirne seyahati için yeniden çalışmalar yapılır. Plana göre padişah ve beraberindekiler önce Gelibolu'ya oradan Edirne'ye gidecektir. 29 Mayıs 1831'de yol için gerekli malzemenin ve maiyetin hazırlanması emri verilir. Padişahın maiyetinde; sır kâtibi Mustafa Nuri Efendi, Rodopluzade Ahmet Bey, Kaptan-ı Derya Halil Rifat Paşa, Ferik Ahmet Paşa, Süvari Miralay Hafız Bey, Reşid Bey, Abdülhak Molla Efendi, İmam – Sani Mustafa Nuri Efendi, Ordu-yı Hümayun Kadısı Mehmed Efendi, Ser Müezzın Ahmed Ağa, dört hademe, mızıkacılar, hediye dağıtılmasına memur, Mehmed Sadık, Rifat Bey, Sarım Bey, Said Efendi, dört müezzın, Hademe i Hassa'dan bir bölük, bir Binbaşy yer almıştır. Gelibolu'ya yapılacak olan yolculukta Mazhar – i Tefvik adlı firkateyn ile gidilmesi kararlaştırılmış ise de personelin fazla olması sebebiyle Kaptan – i Derya Halil Rifat Paşa'nın komutasındaki Şeref Resan firkateyni ile 3 Haziran 1831'de seyahat başlar. Gelibolu'da birçok faaliyet gerçekleştirildikten sonra padişah yanındakiler, İstanbul'dan ayrılan yirmi gün sonra Edirne'ye hareket ederler. Bolayır, Kadıköy ve Kovan üzerinden Keşan'a ulaşan Sultan

Mahud, her uğradığı yerde Müslüman veya gayri-i Müslim olsun devlet görevlileri ile fakir fukaraya teker teker bahşış ve hediyeler verir. Keşan'da çoktun tezahürat ile karşılanan padişah daha sonra Cisr- i Ergene (Uzunköprü) ye varır. Burada II. Murad'ın yaptırdığı köprü ve cami gezilir. Bu arada padişah yetkililere özellikle atlı ve araba yollarının yapılması için emirler verir. Ertesi gün padişah ve maiyeti Kara Kasım çiftliğine oradan Solak Çeşme-

si'ne ulaşır ve o gece orada konaklanır. 22 Haziran 1831 Çarşamba günü yollara dizilmiş halkın sevgi gösterileri arasında Edirne'ye ulaşılır.

Padişahı karşılayanlar arasında Edirne Kadısı Seyyid Ahmed Efendi, ulema, müderrisler, şehrin ileri gelenleri vardır. Yolun iki yanında halk yer aldığı gibi hocaları ile gelmiş olan mektep çocukları da hazır bulunmuşlardır.

(II. MAHMUD'A AIT HAT BESMELE YAZISI)

II. Mahmud Edirne'ye varınca doğruca Silahtar Raşid Efendi'nin Selimiye Cami yanındaki konağına gider. Şehirde, onun teşriyi şerefine top atışları yapılır. Padişah'ın Edirne'ye gelişine halk büyük ilgi göstermiş, özellikle kadınlar da bu karşılamaya töreninde yer almıştır.

II. Mahmud, Edirne Seyahati'nin ikinci gününde kendi yaptırdığı Asakir i Mansure- i Muhammediyeye kıyısına gitmiş, buradaki bütün birimleri ve kışa camini dolaşmıştır. Bu inceleme sırasında asker taburlarının elbiselerinden, yoklama defterlerine kadar her şeyi teftiş etmiştir. Buradan hastane'ye geçilmiş, hasta ve tabielerin durumu ile ilgilenme-

si için Abdülhak Molla'yı görevlendirmiştir. Molla, yaptığı denetimler sonucunda ehil olmayan hekimlerin görevine son vererek, hastane'nin eksikliklerini tamamlamıştır. II. Mahmud, Selimiye civarında bulunan Eski Saray'a uğramış, Meriç Köprüsü'nün üzerinde bulunan yıkılmış köprünün yeniden yapılması için emir vermiştir. Cuma namazını Selimiye'de kılan padişah, namazdan sonra İsmail Dede Efendi'ye naatlar ve dualar okutmuş, cami görevlilerine bahşış vermiştir. Daha sonra Meriç ile Tunca Nehri'nin birleştiği yerde bulunan Hüseyin Paşa Çiftliğine gidilerek akşam yemeği yenilmiştir. Burada hanenede ve sazaneler de bulunmuş, özellikle gösteri yapan cambaz ve orta oyuncularına bahşışler verilmiştir.

(OSMANLI ARMASINDA II. MAHMUD TUĞRASI)

II. Mahmud Edirne ziyaretinde Ali Paşa Çarşısı'nı da ziyaret etmiş, şehrin ileri gelenleri saraya davet edilerek onlara yemek verilmiş, özellikle yoksul çocuklara çeşitli giysi ve hediyeler verilmiştir. Padişah, II. Murad'ın kurduğu mevlevihaneye giderek, şeyh Abdi Dede'yi ziyaret etmiş ve öğle namazını burada kılmıştır. Edirne'de son Cuma namazını Üç Şerefeli Cami'nde kılmış ve halkın sevgi gösterileri arasında Edirne'den ayrılmıştır.

II. Mahmud'un Edirne'yi ziyareti şerefine paralar basılmıştır. O halkın sorunları ile yakından ilgilenmiştir. Yollarda ekinlerin biçilmediği tarlaları görünce, Edirne çiftçisine maddi yardımda bulunmuştur.

Sultan II. Mahmud 1837 yılında 39 gün süren ve son gezisi olan Rumeli Seyahatine çıkmıştır. Bu seyahatte Padişah; Varna, Şumnu, Silistre, Rusçuk, Tırnova, Kızanlık ve Zağra-i Atik gibi merkezleri dolaşmış gezisinden dönüşte tekrar Edirne'ye uğramıştır. 25 Mayıs tarihinde Edirne'ye ulaşan padişah, Eski

Cami'de Cuma namazı kılmış daha sonra yeni yapılan köprü ve kışlayı incelemiştir. Redif askerlerinin talimlerini seyreden padişah, çiftçilerin durumu hakkında bilgi almıştır. Bir sonraki Cuma namazını II. Bayezid Cami'nde kılan padişah halkın sevgi gösterileri arasında şehirden ayrılmıştır.

II. Mahmud yaptığı gezilerde gittiği her yerin cami, tekke, medrese, kışla, hamam, hastane, köprü gibi yapı ve kurumları incelemiş ve gerekli yardımları yapmıştır. Özellikle Cuma selamlıklarında giydiği yeni kıyafetleri ile halka örnek olmuş, tüm gezi masraflarını kendisi karşılamıştır. Gezi haberlerini ilk defa yayınlanan Takvim-i Vakayi gazetesinde yayınlamıştır.

KAYNAKLAR:
Özcan, Abdülkadir, II. Mahmud'un Memleket Gezileri. ata. boun. edu. tr
Mutlu, Şamil, Yeniçeri Ocağının Kaldırılması ve II. Mahmud'un Edirne Seyahati, İstanbul, 1994, I. Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Fotoğraf: Arzu Dübemir

Araştırma

Fotoğraf: Arzu Özdemir

Edirne'deki Taş Köprüler

Hakan Akıncı
Öğretim Görevlisi

İnsanoğlu ulaşım ihtiyacından dolayı yollar, köprüler inşa etmişlerdir. Kervan ve posta yolları üzerine kurulduğu gibi orduların stratejik durumları da dikkate alınarak yapılmışlardır. İnsanlar ilk çağlardan beri vadileri asmak için ağaç dallarından ve sarmaşık yapraklarından faydalanarak geçmeye çalışmışlardır. Taş ve ağaç ayaklar üzerine ağaç kırışlar yerleştirerek köprüler kurmuşlardır. Romalılar köprü, su kemeri ve yol yapımında ileri seviyeye ulaşmışlardır. Romalılar da kemer ve köprü yapımı Asya'dan gelen Etrüsklerden ve başka bir kavim olan Sümerlerin Ön Asya ve Küçük Asya'da bıraktıkları inşaatlardan öğrenmişlerdir. Yunanlılar ise köprü yapımında Romalıların seviyelerine ulaşamamışlardır. Yunanistan'da yapılan önemli yol ve köprüler, Romalılar dönemine aittir. Anadolu'daki Roma köprülerinin en tanınmış Cendere Köprüsü'dür. Osmanlı köprü mimarisinin ilk örneklerinden biri Nilüfer Hatun Köprüsü'dür. Nilüfer Çayı üzerinde sivri kemeri ve dört gozu bir yapıya sahiptir. Nilüfer Çayı yatağı dolup etrafa yayılınca, köprüye üç göz daha ilave edilmiştir.

EKMEKÇİZADE AHMET PAŞA KÖPRÜSÜ (TUNCA KÖPRÜSÜ)

Ekmekeçizade Ahmet Paşa'nın isteği üzerine, Tunca nehri üzerine 1615 yılında 8 yıllık bir emeğin ürünü olarak mimar Sedefkâr Mehmet ağa (Sultan Ahmet Camii'nin mimarı) tarafından yapıldı. Osman Nuri PEREMECİ, "Edirne Tarihi" isimli eserinde bu yapının inşasında Mimar Hacı Şaban Bey'in de büyük katkıları olduğunu bahseder. Yine Peremeciden öğrendiğimize göre

Ahmet Paşa, Edirne doğumludur ve Edirne'yi bir türlü unutamamıştır. Sipahilikten yetişerek III. Mehmet döneminde defterdarlığa kadar yükselmiştir. Zengin olup yükseldikten sonra doğup büyüdüğü kenti unutmamış buraya pek çok hayrat yaptırmıştır ki bunlardan en önemlisi Tunca üzerine yaptırdığı bu köprüdür. Kitabesinde de denildiği gibi Ekmekeçizade Tunca çayını altın ve gümüşle doldururcasına para harcayarak bu köprüyü yaptırmıştır.

Ayrıca her gün köprüyü silip süpürecek kişilere yaşam alanı olarak kullanmaları için köprü yakınındaki Türköglü Mahallesi'nde evler bahsetmiştir ki Badi Efendi yaşadığı dönemde bunlardan dokuzunun durduğunu anlatır. Düzgün kesme taştan yapılan eser 10 gözden oluşmaktadır.

YENİ KÖPRÜ (MERİÇ KÖPRÜSÜ)

Karaağaca giden yol üzerinde Ekmekeçizade Ahmet Paşa Köprüsü'nden geçtikten sonra antik dönemdeki ismiyle Hebros Nehri (Meriç Nehri) üzerinde aşşap bir köprü bulunmaktaymış. II. Mahmut bir Edirne seyahatinde buraya bir köprü lazım gelmektedir diyerek köprü yapım emrini vermiştir (1832). Mali sıkıntılardan ötürü bir türlü köprü yapımına başlanamamıştır. Köprü ancak Abdülmecid zamanında inşa edilebilmiştir (1842-1847). Köprü yapım tarihini belirten mermer levha Şair Ziver Tarafından köprüye konmuş fakat bu levha Yunan İlgali esnasında sökülüp alınmıştır. Peremeci yapının Mimarının kim olduğunu bulamadığını üzülenek aktarı bizlere. 12 kemerden oluşan yapı düzgün kesme taştan yapılmıştır. 263 m. uzunluğunda, 7 m. genişliğinde, 13 ayak üzerinde 12 sivri kemeri bir taş köprü olup yanlara doğru eğimlidir. Ayaklar arasında ayrıca boşaltma gözleri de bulunmaktadır. Ortasındaki yazıtlı köşki, mermerdendir. Daha önce kubbesinde güneş motifi bulunduğu bilinir.

SARACĦANE KÖPRÜSÜ (ŞAHABETTİN PAŞA)

II. Murad dönemi Vezirlerinden Hadim Şahabettin Paşa tarafından 1451 tarihinde, Tunca nehri üzerine yapılmıştır. Köprü 120 metre uzunluğunda 5 metre genişliğinde olup 11 ayak üzerine inşa edilmiştir. Osman Nuri PEREMECİ, Şahabettin Paşa'nın Filibe'de cami, imaret ve kervansaray, Edirne'de ise camiler yaptırdığını bahseder.

SARAY KÖPRÜSÜ (KANUNİ KÖPRÜSÜ)

Tunca Adasını (Sarayı) şehre bağlar. Kanuni Sultan Süleyman tarafından, Mimar Sinan'ın 1553-54 yıllarında yaptırılmıştır. Köprüye halk arasında Saray Köprüsü de denilmektedir. Köprü 60 metre uzunluğunda olup, köprü yolu genişliği 4,5. metredir.

BÖNCE KÖPRÜSÜ (FATİH KÖPRÜSÜ)

Tunca Adası (Sarayı) ile Edirne Sarayları'nı bağlantı-

sını sağlar. 1452 yılında Fatih Sultan Mehmet devrinde inşa edilmiştir. Köprü yakınında Saraya ait olduğu düşünülen kesme taştan yapılmış bir rıhtım bulunur. Bu rıhtımlar aracılığı nehirlerde kayıklar ile ulaşım sağlanmaktaydı. Üç kemerden oluşan köprü 34 metredir. Peremeci buranın bir diğer isminin de Cephanelik Köprüsü olduğunu söyler. Yapının Fatih döneminde saray inşa edilirken yapıldığını belirtir.

GAZİ MİHAL KÖPRÜSÜ

Köprü, Edirne Kapıkule yolunun üzerinde yer alır. Köprü'nün Bizans döneminde, Mihail Palagos tarafından yapılmış olduğu konuyla ilgili kaynaklarda belirtilmektedir. Zamanla harap olan köprüyü, Osmanlı devletinin gelismeye yıllarında önde gelen Akıncılar'dan Gazi Mihail Bey 1420 yılında onartmıştır. Yapılan bu onarımdan dolayı köprü'nün adı Gazi Mihail Bey Köprüsü olarak anılmaktadır. Yapı esas olarak üç bölümden meydana gelmiştir. Köprü kısımları I-Gazi Mihail Köprüsü, II-İki gözden oluşan rıhtım, III- Yıldırım Köprüsü olarak sınıflandırılabilir. Üç bölüm olarak inşa edilen Gazi Mihail Köprüsü'nün birinci kısmı 16 gözden meydana gelmiştir. Selyarınların hemen üstünde ay-yıldız motifleri yer almaktadır.

Yapı Kanuni döneminde bir onarım geçirmiştir. Köprü yapımından 450 yıl sonra depremde harap olmuş, devrin padişahı Abdülhamit tarafından onartılmıştır. 1900 tarihinde yıkılarak İtalya'dan getirilen ustalara eski temeller üzerine yeniden yaptırılıp Hamidiye köprüsü adı verilmiştir. 1903 yılında tekrar kullanıma açılmıştır. Hamidiye ismi verilen köprüye halk Gazi Mihail Köprüsü demeye devam etmiştir.

BAYEZİD KÖPRÜSÜ

Köprü, Sultan II. Bayezid tarafından 1488 yılında Mimar Hayreddin'e yaptırılmıştır. Tunca Nehri üzerinde bulunan köprü Bayezid Külliyesi yapılrken inşa edilmiştir. Köprü Bayezid Külliyesi ile şehri bir birine kavuşturmuştur. 78 m. uzunluğa, 6 m. genişliğe sahip olan yapı 6 kemer üzerinde yükselmektedir.

YALNIZGÖZ KÖPRÜSÜ

Osman Nuri PEREMECİ bu köprü'nün; 16. yüzyılda II. Selim tarafından, Mimar Sinan'a yaptırıldığını ve Edirne'yi Sultan Bayezid Köprüsüne bağlayan tek gözden ibaret bir köprü olduğunu ve Bayazid köprüsünün devamı sayıldığını yazmaktadır.

Öykü

Edirne'nin son hattatları'ndan: Fazıl Amca

Özlem Ağırca
Ozan Ağacı Dergisi Genel Yayın Yönetmeni

Kentler; onları var kılan bireylerin renkli yaşam biçimleri ile ayakta kalırlar. Geçmişten bugünlere aktarılan gelenekler, görenekler ve sanat eserleri yeni yaşayanlar ile eskilerin arasında köprü oluşturur. İşte tam bu nedenle aktaracağım yaşam öyküsü ilginizi çekecek sanırım.

İkinci dünya savaşı sıralarında, savaş olur düşüncesiyle daha önce çocuklarını, ailelerini sınırlardan uzak, yakın başka kentlere gönderen Edirne erkeklerinin büyük bir kısmı Edirne'yi terk etmemişti. Bir de görevleri icabı ayrılmayanlar vardı. Yoksul aileler de

ekonomik nedenlerle Edirne'de kalmışlardı. Edirne o günler de çok az sayıda ahalisi ile terk edilmiş bir görünümdeydi. Sokaklarda tek tük insanlar vardı. Kitlik yılları olduğu için sokaklar, caddeler bombuştü. Saraçlar Caddesi'nde otlar bitmişti. Dükkanlar alış veriş olmadıgından çoğu kepenk kapatmıştı. Yalnız Yahudi esnafılar açtıktı. Zaten Edirne esnafının büyük bir kısmını da onlar teşkil ediyorlardı. Türkler de esnafıktan ziyade memur, işçi ve tarm köylüsü olarak çalışmayı yeğliyorlardı. Ticareti bilmiyorlardı.

İşte İkinci Dünya Savaşı sonrası, yöneticilerimizin akıllı davranışları nedeniyle savaşa girmeden kurtulan milletimiz, sınır kentlerine yeniden dönmeğe başlamıştı. Benim ailemin kadınları da İstanbul Kurbağlıdere taraflarında bir süre oturmuşlar ve Edirne'de Sokullu Hamamı'nın kadınlar kapısı tarafından iki katlı evlerine dönmüşlerdi. Dedem terzilik yapıyor, onun yanında Balkanlar'dan göç sonrası babalarına verilen tarlayı ekip geçimini sağlamaktaydı. Babamın ölümünden sonra annem ağabeyimle o eve dönmüştü. Ben dönüşlerimden iki ay sonra dünyaya gelmişim. Annem ilkokul öğretmenliği yapıyordu. Büyük annem ve küçük teyzem bize bakıyordu. Artık Çavuşbey Mahalle'sindeki bu ev bizim de yuvamız olmuştu.

Mahallenin insanları birbirleriyle hem yakın hem de uzak bir ilişki içindeydi. Kimse, kimsenin yaşamına karışmazdı. Düğünlerde, bayramlarda, acılı günlerde birbirlerine destek olurlardı ama, her aile özgür yaşamını yaşardı.

Bugünkü Merkez Bankası'nın yerinde oldukça büyük bir arsa ve İtalyanlar tarafından planları çizilmiş zarif bir trafo vardı. Akşam üzeri yaygısını kapan komşu kadınları bu arsada buluşur, sohbet ederlerdi. Çocuklar da olabildiğince büyük olan bu arsada oynular oynar, koşutur dururlardı. Bizim aile oldukça genişti, teyze çocuklarına bir de komşu çocukları eklendiğinde epey kalabalık bir çocuk grubu oluşurdu. Ben arkadaşlarımı toplar onlara aklımdan uydurduğum masallar anlatırdım. Beni büyük bir ilgiyle izlerlerdi. Zaman zaman da belli etmeden yanlarından ayrılırdım.

Arsanın arka sokağında, şimdiki Merkez Bankası'nın arkasındaki sokakta bir kaç yer evi vardı. Baştan ikinci evde polis emeklisi, Fazıl Amca hanımı ve çocukları ile otururdu. Tahta kapı ile girilen bir taş bahçe üstü asma çardak ile gölgelendirilmişti. Bu gölgelik kısımda Rahleye benzer ama daha çok düz sehpayı andıran masası alcaık bir eşya ve bir tabure vardı. Bu eşyanın üzerinde küçük hokkalarla çeşitli mürekkep ve süsleme malzemeleri bulunurdu. Köşede bir tahta kerevet üzerinde de şilteler vardı. Arkadaşlarımdan kaçtığım bu zamanlarda gider, Fazıl Amca'nın karşısındaki bu şiltelere oturur, onun yaptıklarını izlerdim. Beni görür ama hiç sesini çıkartmaz, arada bir yan gözle benim sabrına baskını

sallayarak hayretle bakardı. Beni ürkütüp kaçır-mamak için konuşmazdı, büyüü bozmak ve beni kaçır-mak istemezdi. Bense onun kağıtlara büyük bir özenle çizdiği resimle yazı arası şekillere hayranlıkla bakardım. O günlerde 8 yaşlarındaydım kadardım. Benim yaşımdaki bir çocuğun ilgisini çektiğini sevinirdi. Daha önce de ifade ettiğim gibi kitlik yavaş yavaş azalmıştı. Ancak şeker, kahve ve bezeri malzemeler zor bulunuyor ve çok pahalı satılıyordu. Yine böyle onun yazılarını izlediğim bir günde. Bir iki defa yutkunduktan ve konuşmamak arzusunda tereddüt ettikten sonra, bana hitap etmeğe karar vermişti. Birdenbire bana;

"Özlem kızım senin büyük annen de kahve vardır, bana bir fincan toz kahve istesene" dedi. Bunu sıkılarak üzülerek söylemişti. Ama ben onun bu sıklıgını algılayacak durumda değildim. İlk defa Fazıl Amca'nın benimle konuşması, benden bir şey istemesinin sevinciyile hisimla tahta kapıdan çıkarak, eve yöneldim.

"Büyük anne! Büyük anne! Fazıl Amca senden kahve istiyor" dedim. Büyük annem önce şaşırıldı. Sonra - "Canı çekti herhalde. Gerçek kahve yok ama nohut-tan kavrulmuş kahve var al götür" dedi. Büyük bir sevincle fincanı kapıdan çıkartıp koşu koşu Fazıl Amca'ya götürdüm. Ben mutluydum. O mutlu. O hemen -"Şimdi kahve içelim dinlenelim" dedi. Sohbet etmeğe başladık. Aradan ne kadar zaman geçti bilmiyorum. O kağıt ve fırçalarına yöneldi. Ben de evime.

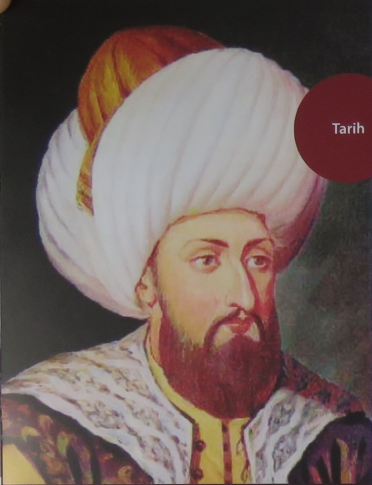
Bir kaç gün sonra Fazıl Amca'ya gittiğimde elinde çerçevellenmiş bir hat vardı.

"Özlem kızım günlerdir seni izliyorum. Sen büyük bir merakla yatıklarını izliyorsun büyük olsan sana öğretilirdim. Ama şimdiki olmaz" dedi ve ekledi.

"Bak yavrum bu çerçeveli dua "Bereket Duası" bunu evinin en güzel yerine as, bu sana Fazıl Amca'ndan hediye, evinden bereket hiç eksik olmaz" dedi. Çok mutlu olmuştum. O Edirne'nin son hattatlarından biriydi ve benim ilgimi anlamıştı.

Bu zarif insan bir fincan nohut kahvesinin karşılığını böyle hayır duasıyla ödemişti.

Kendisine Tanrıdan rahmet diliyorum.

Tarih

İkinci Murad'ın Vasiyetnamesi

Mithat Sertoğlu

Başbakanlık Arşivinde 162/14 sayıya kayıtlı bulunan bu belge, katalogda İkinci Murad'ın Bursa'daki caminin vakfiyesi olarak kayıtlı bulunmaktadır. Ancak, bunu incelediğimiz zaman belgenin bu camiye aid bir vakfiye olmayıp İkinci Murad'ın hicri 850 yılı Cemaziyellevvel ayı ortalarında -Temmuz 1446- yani vefatından beş buçuk yıl kadar evvel hazırlanmış bir vasiyetname olduğunu gördük. İkinci Murad bu vasiyetnamede Saruhan'da bulunan malından yirmi bin Florinin Mekke ve Medine fukarasına ve bu şehir halkından Kur'anı Kerim ve tevhid okuyup sevabını kendisine itâ edenlere Beyt-i Mukaddes -

yani Kudüs - fakirlerine ve Mescid-i Aksâ'da Sahre Mescid'inde Kur'anı Kerim ve tevhid okuyanlara y.s. verilmesini, yakut yüzüğünün satılarak bedelinin kendi ruhu için gece gündüz Kur'anı Kerim okuyanlara, elmas yüzüğünün bedelinin de gömülmesinden evvel ve sonra tevhid okuyanlara, kendi üzerindeki hac farzının iskati için birisine hac ettirilmesine harcanmasını, hiylesiz olarak namaz iskatının yapılmasını, Bursa'da oğlu Alâeddin'in üç dört zira' ötesine tabutsuz olarak gömülmesini, basit bir türbe yapılip Allahın rahmeti olan yağmurun üzerine yağması için üstünün açık bırakılmasını, yanına kimsenin gömülmemesini, Bursa şehrine Perşembe günü getirilip toprak altında yatışının ilk gecesinin Cuma gecesi olmasını, kölelerinin azad edilmesini istemekte, bu işlerin yapılmasına Vezir-i Âzam'ı memur ve Bursa Kadı, Nâib ve Müderrisini de nazır tayin etmektedir. Vasiyetnamesinin şahidleri Ethem Oğlu Halil, Abdullah Oğlu Sadık ve Abdullah Oğlu Ishak'dır.

Vasiyetname orijinal ve Arapçadır. Devrin tipik süls yazısı ile yazılmış olup, asıl metin 61 satırdır. Belgenin tümü 204x22.5 ve yazılı kısım 177x16 santimetredir.

Vasiyetnamenin fotokopisini ve türkçeye tercümesini veriyoruz :

TEVEKKÜLÜM HÂLİKİMEDİR RAHMAN VE RAHİM OLAN ALLAH'IN ADIYLA
(Kadî'nin tasdikli)

Bu vasiyette olanlar yanımda geçti. Ben bunları vasiyet edenden şifâhen duydum. Allah hayırlarını kabul etsin. Ben gani olan Allah'ın rahmetine muhtaç Feramûzü Oğlu Mehmed. - Allah'dan - yardım görmüş asker kadısıyım. Allah ilâhî fazlıyla onları (yani kendisini ve babasını) af etsin.

Görüş sahibi olanların gözlelerinden gaflet karandığını açıp kaldıran Allah'a hamdolsun. Efendimiz Muhammed'e ve onun iyi ve güzel ve temiz soyundan olanlara selâvat olsun. Bundan sonra: Her türlü noksanlardan uzak olan Yüce Tanrı; Ulu Sultan, Büyük Hakan, ümmetlerin idaresine mâlik, Arab ve Acem meliklerinin efendisi, gazi ve mücahidlerin yardımcısı kâfir ve müşriklerin katili, azgın ve inâdıcıların kahr edicisi, zaif, miskin ve fakir Müslü-

manların yardımcısı, denizlerin ve karaların sultanı, fetih babası, şehid Sultan Bâyezid Oğlu kutlu Sultan Mehmed Oğlu Murad Hanı, Yüce Tanrı mülkünü ve saltanatını dâim etsin, herkesin ölümü tadacağı ve dünyada olan herkesin fânı olacağını ve ancak celâl ve ikram sahibi Allah'ın baki kalacağını bilmeğe ve Ulu Allah'ın «sizleri dünya hayatı mağrur etmesin. Gururlanmayın. Gurur Allah'a mahsudur.» sözünü mülâhaza etmeğe, Allah'ın salât ve selâmı üzerine olan (Peygamberimizin) «Vasiyet edecek varlığı - bir şeyi - bulunan Müslümanın vasiyeti yanında yazılı olarak bulunmadıkça iki gece yatmaya hakkı yoktur» sözünü sıkı sıkı tutmağa muvaffak etti. Kendisi, Allah hayrını kabul etsin, iyi niyetle ve saf inanışla sekiz yüz elli yılın Cumadelulâ ayının yedinci günü Saruhan memleketinde bulunan malının üçte birini vasiyet etti ve o maldan aşağıda harcama şekli açıkça bildirilecek on bin filori tayin etti. Üç bin beş yüz filori Mekke, Allah onu şereflisine, fukarasına ve diğer üç bin beş yüz (filori) yine öyle, Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun, Peygamberimiz şehri (Medine) fukarasına harcansın ve ondan beş yüz (filori) yine öyle Mekke ahalisinden Kabe ve Hatim arasında top-

lanarak yetmiş bin kere lâilâhe illallah kelimesini zikir edip sevabını adı geçen vasiyet sahibine itâ edenlere, Allah hayırlarını kabul etsin, harcansın ve ülu Kur'anı defalarca hatm edip yine sevabını adı geçen vasiyet sahibine itâ edenlere, Allah iyi işlerini kabul etsin, harcansın ve yine o paradan beş yüz (filori). Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun Peygamberimiz şehri (Medine) ahalisinden Peygamberimizin salât ve selâmı ona olsun. Mescidinde toplanıp Ravza-i Mutahhara'ya (Peygamberimizin kabri) karşı oturarak yetmiş bin kere lâilâhe illallah kelimesini zikredip sevabını adı geçen vasiyet sahibine itâ edenlere ve Kur'anı Kerim'i defalarca hatm edip sevabını vasiyet sahibine itâ edenlere, Allah hayırlarını kabul etsin, harcansın ve geri kalan iki bin (filori) den bin beş yüzü Beyt-i Mukaddes'in fakirlerine ve kalan beş yüzü Mescid-i Aksâ'da Sahre kubbesinde yetmiş bin kere lâilâhe illallah kelimesini ve defalarca Kur'anı Kerim'i okuyanlara harcansın. Böylece adı geçen on bin filori bitti. Allah'ın, meleklerinin ve bütün halkın laneti bunları duyduktan sonra değiştirenlerin üzerine olsun. Bundan sonra o maldan ayrıca harcanması aşağıda tafsilâtille anlatıldığı gibi on bin filori daha

vasiyet etti. Allah hayırlısını kabul etsin. Yedi bin filorisi vakf eden için her gün ve her gece bu filorite kadar tecvidle güzel Kur'anı Kerim okuyanlara ve sevabını vasiyet edene itâ edenlere, Allah hayırlısını kabul etsin, bini (her ayın) ilk gününde seyidlere (Peygamberin soyundan gelenlere) ve son bini, salât ve selâm üzerine olsun, Peygamberimiz yetmiş bin salâvat okuyanlara ve sevabını vasiyet edene itâ edenlere, Allah hayırlarını kabul etsin, harcansın ve ayrıca bin (filori) de yine o zâta yetmiş bin kere lâilâhe illallah kelimesini zikir edenlere ve sevabını vasiyet edene itâ edenlere, Allah iyi işlerini kabul etsin, harcansın. Bu on bin de tamam oldu. Bunları duyduktan sonra değiştiren olursa Allah'ın, meleklerinin ve halkın hepsinin laneti üzerine olsun.

Bundan sonra (şöyle) vasiyet etti; Allah hayırlarını kabul etsin. Kırmızı yakuttan kaşı olan bir miskalden fazla ve yanında bir deliği bulunan yüzüğünün satılmasını vasiyet etti. Bu yüzüğü kendisi doksan beş bin dirheme satın almıştır. Bu para, bitinceye kadar ruhu için gece ve gündüz Kur'anı Kerim okuyanlara harcansın. Bunu duyduktan sonra değiştiren olursa Allah'ın, meleklerinin ve halkın hepsinin laneti üzerine olsun ve yine kaşı elmas olan yüzüğünün de satılmasını vasiyet etti. Parası, kendisinin gömülmesinden evvel ve sonra yetmiş bin kere lâilâhe illallah kelimesini zikir edenlere harcansın. O vakit satılmazsa bir yerde rehin bırakılsın, borç para alınip anılan yerlere harcansın. Ondan sonra satılır ve borç ödenir. Bunu duyduktan sonra değiştiren olursa Allah'ın meleklerinin ve halkın bütün laneti üzerine olsun. Bundan sonra üzerinden hac farzını iskat için (birisine) hac ettirilmesini vasiyet etti. Bu maldan hac edecek kimseye bin filori harcansın. Bunu duyduktan sonra değiştiren olursa Allah'ın, meleklerinin ve halkın bütün laneti üzerine olsun ve hilesiz olarak namazını iskat etmediği vasiyet etti ve bunun için adı geçen paradan yettiği kadar harcansın. Bunu duyduktan sonra değiştiren olursa, Allah'ın, meleklerinin ve halkın hepsinin laneti üzerine olsun. Yine adı geçen Bursa'da oğlu Alâeddin'in yanına, üç dört zira' uzağına gömülmesini ve (Nâşinin) gelen sünnete göre toprak üzerine konulmasını ve sultanlar serdabı gibi serdab yapılmamasını vasiyet etti ve mezarının avlusuna dört duvar yapılmasını ve Kur'an okuyanların oturması için dört taraftan üstlerine dam ko-

nulmasını ve damın ortasının da Allah'ın rahmetleri eserlerinden olan yağmurun mezan üzerine yağması için açık bırakılmasını vasiyet etti. Bunların yapılması için o paradan beş bin filori harcansın. Oraya evlâdından ve akrabasından hiçbirinin konulmamasını vasiyet etti. Yine vasiyet etti ki, eğer ömrü vefa etmezse, Allah ömrünü uzatsın, Allah'ın yardımıyla Bursa şehrinde oraya getirilsin, Perşembe günü Bursa şehrine varıp yer altında yatışının ilki Cuma gecesi olsun.

Bundan sonra dedi ki: Şimdi mâlik olduğum kölelerin hepsi ve bundan sonra mâlik olacağlarım, Türkçede Yanç Oğlu adı verilen ve gerek şimdi benim yanımda ve yahut bir memuriyete çıkmış olanlar olsun, ölüm hastalığımın kırk gün evvelinden itibaren hür olsunlar ve yine dedi ki, benim memleketleri olan Saruhan'dan Edirne'ye gelen kölelerin hepsi, onlardan benimle Edirne'de bulunanlar ölüm hastalığımın kırk gün evvel hür olsunlar.

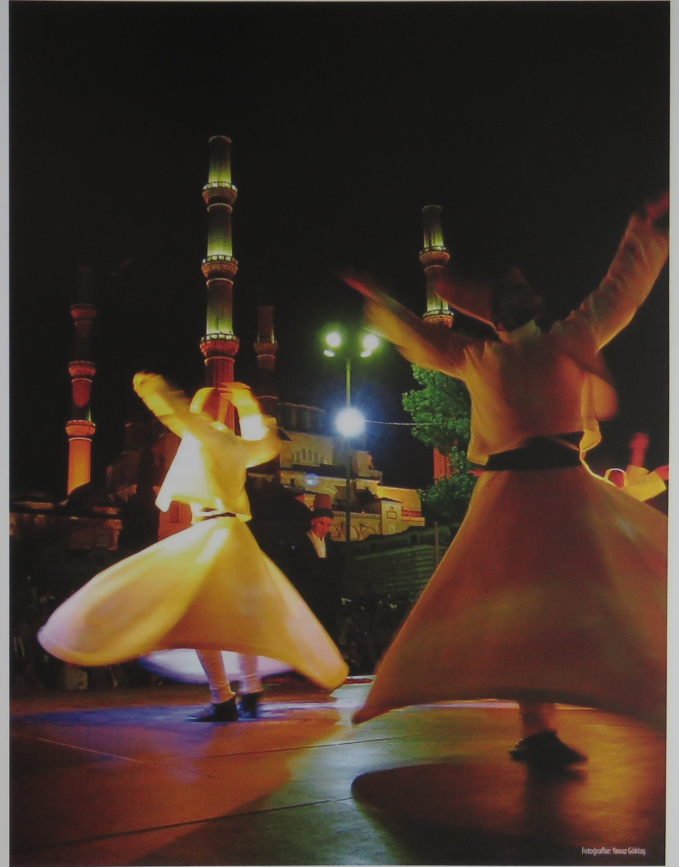
Bundan sonra şöyle vasiyet etti; Allah iyiliklerini kabul etsin, Osmanlı memleketinde büyük vezir olanı bu hayır hakkında bu paradan zikir olduğduğu mikdarda harcamak üzere ve Bursa kadısı olan zatı ve Bursa'da nâib bulunan zatı ve Bursa medreselerinde müderris olan zatı da vasiyete nâzir tâyin etti. Onlar, tasarruf cihetlerini bilirler. Vasiyetin yerine getirilmesinde ve bu malların hepsinin masraflarına harcansın hususunda yardım ederler. Bunlar, sekiz yüz elli senesi Cumadêlâhire ayının ortasında yazıldı.

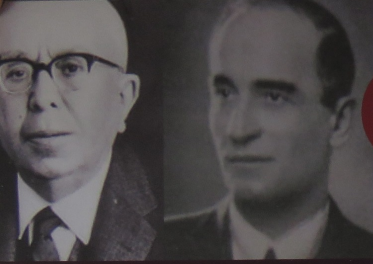
Buna şahid olan
Ethem Oğlu Halil
Allah onu affetsin.
* *

Buna şahid olan
Abdullah Oğlu Sadık
Allah onu affetsin.
* *

Buna şahid olan
Abdullah Oğlu İshak
Allah onu affetsin.

Vakıflar Dergisi Sayı 8, Sayfa 67-70'den alınmıştır.

Araştırma

Lozan Antlaşması'nın Edirne'de ilk kutlanması

Mehmet Ağırca
Ozan Ağacı Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Türkiye Cumhuriyeti'nin Dünya Devletleri genelinde kabulü "Lozan Antlaşması" ile gerçekleşmişti. Lozan Antlaşması'nın odak noktalarından birisi, Edirne-Karaağaç Bölgesi idi. Karaağaç, geçmişten bugünlere Edirne'nin bir mahallesi olup Cumhuriyet öncesi Osmanlı Devleti'ndeki Edirne Konsolosları'nın yerleşim ve yönetim alanıydı. Bu nedenle Lozan Antlaşması'nda Edirne ve Karaağaç Bölgesi çok önemli bir rol üstlenmişti.

Osmanlı Devleti Mondros Antlaşması (30.10.1918) ve Sevr Antlaşması'yla (10.8.1920) teslim olurken genç Türkiye Cumhuriyeti Devleti Mudanya Görüşmeleriyle (11.10.1922), 24.7.1923 tarihli Lozan Antlaşması'na hazırlık yapmaya başlamıştı. Yunanistan, İtilaf (Uzlaşma) Devletleri'nin desteğinde; Batı Trakya'da Gümülcine'yi, Kavala ve Dedeağaç ile Karaağaç İstasyonu'nu alarak 27.5.1920 günü Meriç Nehriboylarını tamamen kontrol altına almıştı. Daha sonra 20.7.1920 tarihinde Tekirdağ-Ereğli'ye çıkarma yaparak 25.7.1920 günü de Edirne'ye girmişti.

Türk Ordusu Kurtuluş Savaşı'yla birlikte 26.7.1922 günü büyük taarruz başlatıp Mustafa Kemal Atatürk'ün komutasında İzmir'e doğru hareket ederek Dumlupınar üzerinden ilerleyip 9.9.1922 günü İzmir'e girenken, Yunan Kuvvetleri'ne ait savaş araçlarının da adalara taşınmasına izin vermişti¹.

Mustafa Kemal Atatürk, Anadolu'nun temizlenmesiyle

birlikte Trakya'nın da kurtarılmasına karar vermişti. Batılı Devletler'in konferans önerisi üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi görüşmelerin 3.10.1922 günü Mudanya'da toplanabileceğini belirtti. Kararlı bir görüşle Mudanya'da, 11.10.1922 günü Yunanistan'ın konferansa alınmadığı toplantı sonunda, 3 esaslı şartı kabul eden Batılı Devletler, Yunan Kuvvetleri'nin 15 gün içinde Edirne'yi boşaltacağını taahhüt ederek Meriç Nehri'ni sınırlar olarak onayladılar².

Lozan Barış Konferansı, 22.11.1922 günü başlamıştı. Konferans, 3 ayrı komisyon çalışmaları ile devam ederken Lord Curzon heyet başkanımız İsmet İnönü'ye 161 maddelik bir antlaşmayı 31.1.1923 günü teslim etmiş de Türk Delegelerinin inceleme sürecinde önerilen antlaşma, 4.2.1923 günü ret edilerek Türkiye'ye dönmüştü. Daha sonra Türk Heyeti, yeni çalışmalar ve teklifleri ile birlikte Lozan'a dönmüştü. Uzun görüşmeler sonunda "Lozan Antlaşması" 24.7.1923 günü imzalanmıştı. Karaağaç, Lozan Barış Konferansı gereğince "Savaş Tazminatı" olarak Türkiye'ye birakılmıştı³.

LOZAN ANTLAŞMASI'NIN İLK KUTLAMASI

Lozan Antlaşması'nın 24.7.1923 günü imzalanması üzerine, kesinleşen antlaşma resmi ve özel telgraflarla teyit edilince Edirne'de bir kutlama programı hazırlanmıştı. Kutlama Programı; Edirne Türk Ocağı Yönetim Kurulu üyelerinden Hüsamettin, Fikret, Ali, Hasan, Mülâzim

Kemal ve o günlerin Edirne Milli Eğitim Müdürü İsmail Habib (Sevük) tarafından düzenlenerek çoğaltılıp Edirne halkı davet edilerek dağıtılmıştı.

Lozan Antlaşması'nın ilk kutlaması, 25.7.1923 Çarşamba günü Edirne'de başlamıştı. Programa göre Çarşamba günü saat 15.00 de Merasim Alayı Türk Ocağı Binası önünde toplanmıştı. Okullar, Jandarma, Esnaf Birlikleri ve yöneticiler ile bir kısım halktan oluşan kortej, Sanayi Okulu (Edirne Sanat Okulu) Bandosu eşliğinde Türk Bayrağı önde tören başlamıştı. Çoşuklu kalabalık, Balık Pazarı Caddesi'ni takiben Orta Caddeden (Saraçlar Caddesi) Edirne Valiliği önüne hareket etmişti. Postane önüne gelen Merasim Alayı'nı sıkı bir yağmur karşılamışsa da Edirne Valiliği'ne gelindiğinde yağmur durmuştu.

Edirne Valiliği önünde Merasim Alayı'nı, eski Edirne valisi ve Çatalca Milletvekili Şakir (Kesebir) ile Edirne Vali Vekilli Abdullah Naci (Akbağ) karşılamıştı. İlk sözü eski Edirne Valisi Şakir Kesebir aldı. Nunkunda; o günün öneminden ve Trakya'nın özgürlüğünden bahsederek Edirne'den ayrılmanın üzüntüsünü vurguladı. Konuşmasının sonuna doğru telgraf memuru Şakir Kesebir'e bir kağıt uzattı. Gelen bir telgraf ve Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'ndan geliyordu. Telgraflı kalabalığa yüksek sesle okuyan Şakir Kesebir, Lozan Antlaşması'nın kesin olarak imzalandığını duyuyordu. Merasim Alayı'na katılanlar ve hazır bulunan halk duyuruyu çoşuklu bir alkışla kutlamıştı.

Edirne Valiliği'nden sonra Merasim Alayı, Daire-i Askeriye (Tümen Komutanlığı) Binası önüne gelmişti. Yine halkın çoşuklu alkışları ve temennileri arasında Mintika Müftüsü Mümtaz Bey, kalabalığa bir nutuk söyleyerek günün önemini ve Lozan Antlaşması'nın değerini anlattı. Merasime katılan resmi ve özel kurumlarla birlikte halk, alkışlarla Edirne Belediye Başkanlığı Binası'na doğru hareket etmişti.

Edirne Belediye Başkanlığı önünde Belediye Meclis Üyesi Haşim Cevdet (İşcan) uzun bir nutuk söyleyerek; Dünya Savaşı'ndan Mondros Antlaşması'na uzanırken Milli sınırlarımızı yeniden tanımiz edileceği sözüne aldanarak silahlarımızı susturmuştu. Verdikleri sözü unutarak bizleri aldattılar. Cennetin yere düşmüş bir orneği olan Trakya'mız ve güzel İzmir'imiz yanında İstanbul'da işgal altına aldılar. Ancak, biz yılmadan usanmadan mücadeleimiz Lozan'da bir Sulh Antlaşması ile sonuçlandırdık. Kismet olursa yakında Türk Garbi

Trakya'mız ile yüz binlerce din ve millet kardeşlerimizi de kurtarmak en büyük vazifemiz olacaktır. Esir garbi Trakya'mızda yakında Al Sancığı'na ve sevgili hilâline kavuşacaktır" diyerek sözlerini tamamlarken alkışlarla uğurlanmıştı.

Aynı Merasim Alayı, Müdafai-i Hukuk Binası'nı selamlayarak, Trakya Paşa İli Müdafai-i Hukuk Heyeti azasından Kasım (Yolageldilli) Efendi'de alarak Orta Caddede (Saraçlar Caddesi) üzerinden Türk Ocağı Binası'na dönerek gündüz merasimini tamamlamıştı.

GECE DÜZENLENEN FENER ALAYI

Aynı gece program gereğince aynı heyetin düzenlediği Fener Alayı Merasimi yapılmıştı. Düzenleme Komitesi Üyesi Saip Bey, tarafından bir çiftçi arabası kırmızı-beyaz bezler ve kordelalarla süslenerek üstüne de 3 hanım kız bindirilmişti.

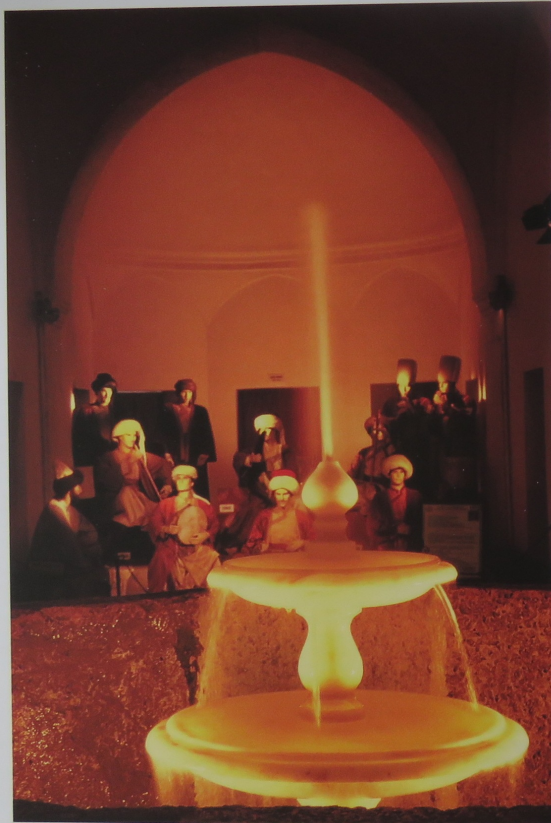
Fenerlerle donatılan bu çiftçi arabası önde olduğu halde halk ve yetkililer fişekler ve çeşitli maytaplarla birlikte yaşa-varol sedaları arasında yine Edirne Belediye Başkanlığı Binası önünde toplanmışlardı. Oradan Müdafai-i Hukuk Binası önünde Paşalığı Gazetesi Müdürü Sami Bey tarafından bir nutukla; "Çanakka'den Filistin Çölleri'ne, Kafkas Dağları'ndan Mondros Antlaşması'na kadar varan bir çerçevede İstanbul'un işgalini kapsayan sözlerinin arkasından uğradığımız hiyanetlere vurgular yaparak, Sevr Antlaşması'nın ağır şartlarından bahsedip, Rum ve Ermenilerle lanetler okuyarak aziz şehitlerimizizin ruhlarını şad ederek" sözlerini tamamlamıştı.

Samî Bey'in arkasından Türk Ocağı Başkanı Haşim Cevdet (İşcan) Bey, Garbi Trakya'yı kapsayan bir nutukla merasimi sürdürmüştü. Daha sonra Ekrem Bey, Sami ve Haşim Beyleri onayan bir nutukla halkı selamlayarak alkışlanmıştır. Fenerli Merasim Alayı, oradan Abacılarbaşı yoluyla Türk Ocağı Binası'na dönerek Lozan Antlaşması'nın ilk kutlamasını sonlandırmıştı⁴.

Kaynakça:
1-Bıyıklıoğlu, Tevfik. *Trakya'da Milli Mücadele*. C.1. Ankara 1955. TTKB. 566.

2-Ağırca, Mehmet. *Edirne-Karaağaç'ın Alınması*. Edirne Valiliği Dergisi 2013. Sayı:41. S.34-38.

3-Meray, Seha. *Lozan Barış Konferansı*. Tutanaklar, Belgeler, Takim-i C.2. Ankara 1973. Ankara Üniversitesi basımevi. S.121. 4-Paşalığı Gazetesi. 30.7.1339(1923)-Sayı:43.

Fotoğraf: İsmail Aydın

Araştırma

Edirne Askeri Hastahanesi

L'Hôpital militaire à Andrinople

Saatli Yangın Kulesi ve Hastahane

Haluk Kayıcı
Öğretim Görevlisi

31 Ağustos 1894 tarihli Servet-i Fünûn dergisinin 181 numaralı sayısında günümüzde Makedonya Kulesi adı ile bilinen ve şu an için herhangi bir işlevi bulunmayan kuleyle, bugün sadece yıkık bir duvarı ayakta olan asker hastahanesi hakkında bilgilerin bulunduğu bir yazı ve iki adet fotoğraf neşredilmiştir. Bu yazı, eski yazıdan (Osmanlıca) çevrilerek aşağıya eklenmiştir. Okuyucusuyla buluşması dileğiyle...

Edirne'nin Saatli Yangın Kulesi ve Hastahanesi

Bu kule, mimarî usulü zamanımızın en güzelllerinden olmak üzere Edirne şehrinin "Kule Kapsi" mevkiinde inşa edilmiştir.

Birinci kat beş buçuk metre yüksekliğinde ve on bir buçuk metre genişliğinde bir zemin katı olup yangın tulumbaralı ile diğer edevatın muhafazası içindir. İkinci ve üçüncü katlar beş metre yüksekliğinde, on bir buçuk metre genişliğinde kırk nefer ve gerektiğinde daha fazla ifaiye görevlisinin kullanabileceği koğuştur.

Dördüncü kat yedi metre yüksekliğinde, dokuz buçuk metre genişliğindedir. İki oda, bir sofa ve bir kahve ocağı bulunan bu kat, ifaiye ümerâ ve zabitanına mahsus dairedir.

Beşinci kat yedi buçuk metre yüksekliğinde, altı buçuk metre genişliğinde bir koğuştur. Altıncı kat üç buçuk metre yüksekliğinde, beş metre genişliğinde misafirlere mahsus bir salondur. Yedinci kat üç buçuk metre yüksekliğinde, beş metre

genişliğinde kule nöbetçilerinin ikametina mahsus olup, ayrıca birde saat makinesi mevcuttur. Sekizinci kat dört metre yüksekliğinde, iki metre yirmi santim genişliğinde olup, saatin mineleriyle, çanına mahsustur.

Toplam kırk dört buçuk metre içeriden yüksekliği olduğu gibi döşemelerin kalınlığıyla temel zemininden yukarı olan yüksekliği ve yukarıdaki kubbenin yüksekliği buna eklendiğinde dışarıdan yani çarşı zemininden sancak direğinin altına kadar kırk sekiz metredir.

Bu kulenin planı Edirne belediye mühendisi Avedis Efendi tarafından tertip edilerek 1309 Mart ayında (Mart/Nisan 1893) inşaatına başlanılmış ve 1309 kânunusanide (Ocak/Şubat 1894) inşaatı bitirilmişti. Edirne Askeri Hastahanesi, piyade kışlasının batı yönünde vaki ve binanın şekli dikkörtgen mimarisinde olup, normal zamanlarda sekiz yüz, seferde ise bin iki yüz hasta bakılabilir. Hastahänenin, dört sene önce seçilen havadar ve manzarası güzel bir mevkiide inşasına başlanılmıştır. Sağlık için gerekli tüm şartlar ve ortama sahip olarak tamamlanmıştır. Hastahânedede 24 adet koğuş, bir mutfak, oldukça büyük bir hamam, bir çamaşırhâne, bir depo, muntazam bir eczahâne ve bir muâyenehâne olduğu bildirilmiştir. Başta bîb, başeczacı, meclis ve yazı işleri ile zabitan, memur ve hademelere mahsus muntazam 70 oda vardır.

ادرنه ساعتيلى حرىق كولىسى

La tour de l'incendie à Andrinople

Edirne Saatli Yangin Kulesi

Eczaâne, çamaşırhâne, depo vesaire bu gibi yerler dâhil olmadığı halde genişliği 120 metre ve uzunluğu 160 metreden ibarettir.

Bu hastaneden başka Edirne şehri içerisinde üç yüz nefer hastaya bakmaya yeterli merkez hastanesi

adında diğer bir hastahâne daha mevcut ise de burada hastaların yatırılmasına ihtiyaç olmadığı için sanayi takımlarına hazır edilmiş ve yalnız içerisinde şehirde bulunan ümerâ ve zâbitân ve efradı için lazım olabilecek ilaçlara mahsus olarak bir eczahâne bulundurulmaktadır.

Edirne
Mutfağı

Edirne Tarhana Çorbası

Yrd. Doç. Dr. Rifat Gürgendereli

Soğuk kış günlerinin ve Ramazan iftarlarının vazgeçilmezi olan tarhana, çocukluk günlerimden bu güne vazgeçemediğim tatlardan biridir. Çorba deyip geçmeyin, yapımında kullanılan malzemelerin özellikleri sayesinde, nefasetinin yanı sıra hastaları iyi edecek derecede kıymetli bir ilaçtır. "Hadi oradan!" dediğinizi duyar gibiyim... Eskilerin tabiriyle "ılık gibi" yapılan bir tarhana çorbası inanın; soğuk algınlığından muzdarip, boğazları şişmiş hastalar için ilaç gibidir.

Uzun zaman öncesinde, Edirne ailelerinin akşam yemeklerinde, bazen yokluktan bazen de çabuk hazırlanması gibi sebeplerle olsa gerek, büyük tepsi içindeki tarhanaya bayat ekmekekler doğranır, ortaya konulur ve küçüklü büyüklü aile bireyleri tarafından ortadan çalakaşık yenirdi. Yani gecenin tek yemeği olarak bu çorba -içilirdi demiyorum- yenilirdi. Bugün ise, tarhana çorbasının bu yemek olma özelliğinin devam ettiğini sanmıyorum.

Edirne'nin kışlarını bilenler bilir. Bilmeyenler için söyleyelim: "Çok kar yağar, arkasından ayaza çeker, kar ve buz uzun zaman eksik olmazdı. Edirne'nin kuru ayazında ise insanlar burunlarını bile dışarı çıkar-mazlardı. İlkokula başladığım dönemlerde, Kaleci'n-den, babamın Alipaşa çarşısındaki dükkanına gidene kadar soğuktan titrediğimi, hatta ağlayacak duruma geldiğimi hatırlarım." İşte bu kış günlerinde insanların içini sıtan çorba, Edirne tarhanası olmuştur. Yapımı sırasında içine konulan malzemeler sayesinde, aynı zamanda bir vitamin deposudur. Bebek ve çocuklar için son derece besleyici, hastalar için bir ilaç gibidir.

Genellikle yaz mevsiminin sonuna doğru kırmızı tarhana biberinin pazarlarda satılmaya başladığı dönemde yapılmaya başlanır, biberler hele de "Kara- ağaç"ın çalışkan insanların bereketli topraklarında yetiştiyse, tarhana daha da besleyici ve güzel olur. Kış hazırlıklarından biridir aslında Edirne tarhanası... Eskiden komşular bir araya toplanıp imcece usulü tarhana hazırlıklarına girişirlerdi. Kurutulmuş tarhanayı da bir elden ovarak kevgirlerden geçirirler ve bez torbalara koyarak, pişirmeye hazır hale getirirlerdi. Gelelim Edirne tarhanasının yapımına ve pişirilmesine...

Tarhana malzemesi: 3 kg kırmızı tarhana biberi, 1 kg domates, 1 kg soğan, 2 kg suyu süzölmüş ev yoğurdu, 3-4 kg un, 1 paket irmik, 3 yemek kaşığı tuz, köy mayası (geçen yılki tarhanadan yaş halde ayrılıp derin dondurucuda saklanabilir), isteğe göre kırmızı acı biber.

Yapılışı: Kırmızı biberler, soğanlar ve domatesler doğranıp az suda haşlanır ve suyu çektilir. Soğumaya yüz tutunca diğer malzemelerle birlikte geniş bir kapta yoğrulur. Yoğurduktan sonra üzeri kalınca örtülür. On gün boyunca her gün azar azar un katılarak yoğrulmaya devam edilir. Malzemenin özleşmesi için yoğurmak çok önemlidir. Zaten, son günlerde kabarma biter ve hamur sertleşir. Annem, tarhananın özleşmesi için bu on günün şart olduğunu söylerdi. Tarhana ilk üç günde ekşir, ikinci üç günde acır, son üç günde de tatlanırmış...

Mayalanma bitip hamur sertleşince balkon, bahçe gibi açık ve temiz bir alanda kurutma işlemi yapılır. Uygun bir yer yoksa ev içinde de olabilir. Hamurlar

avuç içi büyüklüğünde temiz bir çarşafın üzerine yassılaştırılarak serilir. Hava sıcaklığına göre birkaç günde kururlar. Hamurları arada bir alt-üst yapmak gerekir. Kuruyan hamurlar, önce olduğu yerde ufalanarak küçültülür. Bu işlemi çarşafın üzerinde ovalayarak yapabilirsiniz. Yine biraz kurutulur ve kevgirden geçirilip irmik boyutuna getirilir. Bu işlem günümüzde mutfak robotlarıyla da yapılmaktadır. Hazır olan tarhana, tekrar çarşafa yayılıp birkaç gün daha kurutulur ve bez torbalara doldurularak serin, nemsiz ve karanlık bir yerde saklanır.

Tarhananın pişirilişi: Hazırlanmış olduğumuz toz tarhanadan bir çay bardağı kadar alınıp, 1 çay kaşığı tuzla birlikte, 5 su bardağı soğuk su ya da et suyunun içine katılır. Bu malzemeler ocakta sürekli karıştırılarak pişirilir. Tarhana kaynamaya başladıkdan sonra birkaç dakika ateşte tutulur. Servis sırasında üzerine maddi durumunuza veya isteğinize göre; eritilmiş tereyağı, kavurulmuş kıyma, peynir ya da tereyağında kızartılmış küçük kütir ekmekekler dökülebilirsiniz. Yanında tursu, turp, çiğ pirasa ya da soğan -artık hangisini tercih ederseniz- ile tadına doyulmaz. Afiyetle, sağlıklı, mutlulukla...

Geçmiş Zaman Olur Ki...

Bu sayımızın "Geçmiş Zaman Olur Ki" başlığı altında sizlere müzhebb bir ferman sunuyoruz.

Bu güzel ferman; Fransa'nın İstanbul Elçiliği'nde Tercümân Dimitrakı oğlu Tanaşakî'nin; İstanbul'dan Edirne'ye gidip-gelinceye kadar yardımcı olunmasına ve kendisinin vergilerden muaf tutulmasına dairdir.

Fermanımızın tuğrà ve tezyinâtına gelince; altınla çekiler tuğrası, siyahla tahrirlenmiştir. Seresine, yeşil zemin üzerine yaprak ve hatâiler serpiştirilmiş olup, dış beyze, zülfe, hañcer ve tuğ araları klâsik tezhib; iç beyze ise, sâde zemin üzerine, kırmızı renkli negatif motiflerle tezyin edilmiştir. Tuğların üstü dendanlarla kapatılıp, yarım hatâilerle çevrilerak, meşimesi tezhibli büyük bir gonca görüntüsü verilmiştir. Goncanın yaprakları tahrirli sivama altındır. Hayat ağacının halkâri zemini üzerindeki muhtelif formlar içinde, çiçek buketleri mevcuttur. Formların zemini sivama altın ve iğne perdahlıdır. Hayat ağacının çevresi bir sıra zencerek, şıkâf yarım hatâiler ve renkli tiğlarla tezyin edilmiştir. Mahall-i tahririn iç kısmı, altından negatif motifler, dış kısmı, halkâri yapraklarla bezlenmiştir.

Fermanımızın satır araları, mücehver noktalıdır. Fermanın yazısında siyah mürekkebin kullanılmıştır.

Fermanımız III. Şelîm dönemine ait olup, h.Evâil-i M. 1211 / m. Temmuz 1796 tarihini taşımaktadır.

Divânî hat ile ve dokuz satır olarak yazılmış olan bu eşsiz ferman 54x77,5 cm ebadındadır.

BOA'dan alınmıştır.

